

SUPLIMENTUL
DE CARTE

Citiți în această ediție a revistei un fragment din volumul *Patria m-a făcut om* de Graham Greene, în curs de apariție la Editura Polirom.

ÎN » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămîna 1 – Interviu
- Săptămîna 2 – Text de autor
- Săptămîna 3 – Criticii despre...
- Săptămîna 4 – Colegii de breaslă despre...

Julie –
RADU AFRIM

NR. 187 » 12 – 18 iulie 2008 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

„Spovedanie la Tanacu” exorcizează definitiv moartea și nefericirea

ARTmania concentrat, la Pavilion

ARTmania 2008 s-a concentrat: restrîns la două zile, față de trei cît a durat anul trecut, festivalul promite o densitate de trupe valoroase. Un interviu cu directorul festivalului, Codruța Vulcu, realizat de Veronica D. Niculescu.

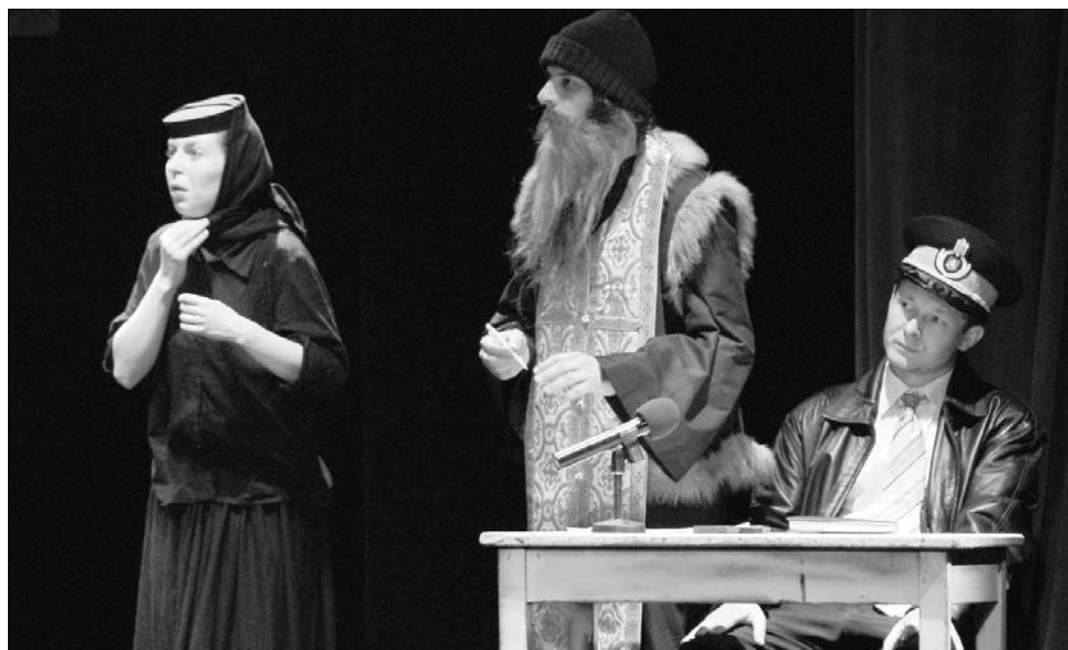
ÎN » PAGINA 3

Sinteză: „Amprenta” la CNDB

Centrul Național al Dansului – București (CNDB) a găzduit, în perioada 19 martie – 15 iunie, proiectul curatorial *Amprenta*, inițiat de Vava Ștefănescu. O analiză de Mihaela Michailov și Adriana Gheorghe.

ÎN » PAGINILE 4-6

Duminică, 6 iulie, ora 19, în Sala Mare a Teatrului „Luceafărul” a avut loc, pentru prima dată la Iași, reprezentația unei producții regizate de Andrei Șerban. Este vorba despre *Spovedanie la Tanacu*, realizat în cadrul Academiei Itinerante „Andrei Șerban”, o inițiativă a Institutului Cultural Român din New York și a Ecumest. Spectacolul a putut fi prezentat la Iași grație programului „RezidentArt”.

Citiți grupajul dedicat spectacolului jucat la Iași. Texte de Emilia Chiscop, Oltița Cîntec, precum și un fragment din intervenția lui Andrei Șerban dinaintea reprezentației ÎN » PAGINILE 10-11

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Forza Italia!

Presa poate face din orice subiect o armă. O armă împotriva unei personalități, împotriva unui partid. Observația e valabilă, funcționează constant nu numai în România, ci peste tot în lume. Totuși, există o temă care nu se poate transforma în armă politică. Este vorba despre tema romilor. Indiferent de modul în care se clamează toleranța, indiferent de deciziile unor instituții importante ale UE, indiferent de programe de integrare, indiferent de acțiunile de sensibilizare care au loc, „chestiunea” discriminării romilor nu atinge prea mult sentimentele oamenilor.

Se explică, iată, și de ce în Italia guvernanții nu au o opoziție fermă la revolta decizie a amprentării romilor. Sigur, s-au făcut acțiuni simbolice, vreo trei mii de italieni s-au lăsat la rîndu-le amprentați, dar, de fapt, cam la atât s-a redus sensibilizarea maselor. Mă așteptam însă ca măcar în România lucrurile să capete o altă turnură. Mă așteptam ca măcar presa să tresară, uluită, în fața unui asemenea subiect. Dacă nu din alte motive, măcar din acela, cinic, că ne aflăm în plină vară, cînd, se știe, subiectele de presă sînt atît de greu de găsit... Mai nimic însă. Iar acolo unde, sporadic, tema e cît de cît abordată, comentariile cititorilor pe forumuri, destul de reduse ca număr, sînt negative, la modul: lasă-i, dom'le, să-i amprenteze pe infractori, ce are? Numai că nu e vorba de infractori. Ci de o întreagă etnie. Adică acea etnie care nu sensibilizează pe nimeni, acea etnie care, oricît ar fi ea de batjocorită de politicieni, nu duce la pierderea vreunor voturi.

Să revenim însă la chestiune. Ceea ce se întîmplă acum cu romii în Italia e nu doar revoltător, ci și înfricoșător. Cînd se pomeneste de fascismul guvernului italian nu e deloc un strigăt fals. Din păcate, e fascism în toată regula, controlat de Roberto Maroni, ministru de Interne al guvernului italian, care se și folosește, în mod perfid, de o interpretare personală a unei directive europene. „E vorba despre directiva 380 din 28 aprilie 2008, spune Maroni, care prevede obligația de a preleva amprente pentru cetățenii din state terțe, începînd de la vârsta de șase ani.” Acest purtător al stîndardului fascist minte cu seninătate deci, în explicațiile pe care le dă, precum odinioară propagandiștii lui Hitler. Pentru că, mai întîi, România nu e stat terț, ci chiar membru U.E. Apoi, minte printr-o „mică” omisiune, întrucît directiva pomenită nu are nici o legătură cu amprentarea pe criterii etnice, cum a ajuns să fie aplicată ea la nivel italian.

Dar nu avem probleme doar cu Maroni. Întregul guvern italian a făcut cu brio primii pași spre o campanie de tip fascist, nu numai prin această amprentare. Ceea ce se întîmplă acolo revoltă și îngrijorează întreaga U.E., stîrnete reacții dure, preocupă politicieni din toate zonele europene. Mai puțin din România, care este totuși principala țară vizată de măsurile administrației italiene. Și totuși, reacțiile noastre lipsesc. Jucătorul din fruntea țării, Traian Băsescu, e permanent pe banca de rezervă cînd e vorba de vreo măsură rușinoasă a popularilor din administrația italiană. El reîntră pe teren numai cînd reacțiile la aceste măsuri se sting. Ministrul nostru de Externe, Lazăr Comănescu, independent în cuget și simțiri, dar dependent de același jucător menționat mai sus prin

» Ceea ce se întîmplă acum cu romii în Italia e nu doar revoltător, ci și înfricoșător. Cînd se pomeneste de fascismul guvernului italian nu e deloc un strigăt fals. Din păcate, e fascism în toată regula, controlat de Roberto Maroni, ministru de Interne al guvernului italian, care se și folosește, în mod perfid, de o interpretare personală a unei directive europene.

toate acțiunile pe care le întreprinde, stă la rîndu-i cu capul în nisip. De ce? Pentru că „marea familie europeană” a PPE tace. Marea familie europeană în care, firește, Berlusconi se înfrățește sau se încuscrește cu Băsescu. În care „prietenui Frattini”, prietenul PD-L-ului, încă trebuie răsplătit pentru susținerea Monicăi Macovei. Așa că popularii noștri Boc și Băsescu, lîndu-și locul pe banca de rezervă în timpul matrapazlicurilor italiene, tac de nu se mai opresc. Iar între ei, cînd nu-i aude nimeni, probabil mai scrișnesc printre dinți cîte un Forza Italia! Doar e vorba de frații lor populari, nu? E vorba de familie. Și, de dragul citorva sute de mii de romi acolo, n-o să se ridice împotriva familiei un președinte care încă mai gingurește prin somn o replică celebră ce se încheie cu sintagma „țigancă împuțată”.

Iar presa tace la rîndu-i. Nu, să nu ne imaginăm că e aservită. Nicidecum. Pur și simplu, nu-i place subiectul. Nu prea ne interesează pe noi chestiunea țigănească, așa-i? Chiar dacă ea s-a identificat între timp cu chestiunea românească. S-o rezolve europenii, că doar de aici am intrat acolo. Pînă la urmă, e adevărat: de ce-ar scrie presa despre asta? Păi, ar fi rușinos. Ar trebui să laude inițiativa PNL-ului autohton, care i-a mobilizat pe liberalii europeni pentru o nouă rezoluție împotriva extremismelor italiene. Ar trebui să scrie de bine chiar și de PSD-ul autohton, care, împreună cu socialiștii europeni, a susținut această rezoluție. Or, așa ceva nu se face din principii. Au romii români o problemă? Să și-o rezolve!

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Încuscriți cu Europa

Pe la jumătatea lunii iunie, Irlanda a organizat un referendum pentru validarea Tratatului de la Lisabona, înlocuitorul fostului proiect de Constituție Europeană. Proiectul respectiv fusese respins la rîndul lui în 2005 de populația Franței și cea a Olandei.

De atunci și pînă acum guvernele statelor membre UE s-au mai șmecherit. Îmi pare rău, dar nu pot găsi alt cuvînt pentru a numi modul lor de acțiune. Guvernele acestor state au decis ca Tratatul de la Lisabona să fie ratificat în Parlament și să nu mai fie supus judecății populare. Singura piedică potențială în calea adoptării tratatului era Irlanda, țară obligată prin propria ei Constituție să organizeze un referendum pentru astfel

Oare de ce? Chiar nu ne interesează? Probabil că da: chiar nu ne interesează.

Mai exact spus, nu e treaba noastră. Am intrat și noi în UE cum am intrat. În esență, cu câteva șmecherii balcanice, cum ar fi promisiunea că vom dezlanțui lupta împotriva corupției, ca apoi, după ce ne-am văzut cu sacii în căruță, să-i mătrășim pe cei ce încercau într-adevăr așa ceva. Dacă oamenii ăia ne-ar fi cunoscut cît de cît, s-ar fi așteptat la așa ceva și nu ne-ar fi acceptat așa de ușor ca stat membru UE.

» Dacă guvernul României ar fi rapsodul popular anonim, ar putea chiar să strige peste deal: „Nașă Franță, cuscre neamț,/Nu lăsa român-u-n șanț!”.

Întrearea României în Uniunea Europeană mi-a amintit de o scenă repetată mereu în filmele SF de mîna

a doua: eroul gonește potențial în calea adoptării tratatului era Irlanda, țară obligată prin propria ei Constituție să organizeze un referendum pentru astfel

rostopogolească prin puțînul spațiu rămas între poartă și poartă. În urma lui ușa se închide cu un bufnut metallic, dar ce mai contează? El e înăuntru. A intrat. Ca și România în UE.

Iar cînd a ajuns dincolo de poartă, ce-a făcut România? Mai nimic. Un pic de sluj, după care a revenit la bunele sale obiceiuri, făcîndu-i pe europeni „vechi” să-și regrete – mult prea tîrziu – decizia.

Problema e că și românii percep cumva intrarea noastră în UE ca fiind una prin efracție. Nu ne simțim membri cu drepturi depline. Și în nici un caz egali celorlalte state membre. Mai aproape de adevăr ar fi imaginea de stat captiv sau vasal, care așteaptă deciziile de sus, de la seniori. Poate din cauza asta nu

ne-am omorît să dezbatem problema Tratatului de la Lisabona. Știu șefii de-acolo, de la Bruxelles, ce să facă. Nu-i treaba noastră. Pe noi ne doare că a ratat Mutu penaltul în meciul cu Italia și ne enervează (sau ne bucură) că Sorin Oprescu a devenit primarul Bucureștiului.

Sau poate că relația noastră cu celelalte state membre e judecată în mod tradițional, după tipurile de relații de familie din lumea noastră. Ne-am cunoscut cu Uniunea Europeană, așa că de-acum noi, membrii aștia mai tineri și mai nepricepuți – români, bulgari, totuna –, o să fim îndrumați de cei care știu cu ce se mîncă Uniunea. Or să aibă ei grijă de noi. Dacă guvernul României ar fi rapsodul popular anonim, ar putea chiar să strige peste deal: „Nașă Franță, cuscre neamț,/Nu lăsa român-u-n șanț!”.

Și-atunci are rost să ne batem capul cu tratate și para-tratate? Se pricep ei, nemții, se descurcă ei, franțujii. Noi sîntem pentru.

de situații. Astfel, prin importanța pe care a căpătat-o votul irlandezilor (singurii cetățeni europeni care au avut voie să-și exprime opinia în privința Tratatului), decizia lor s-a transformat într-un vot de blam pentru modul în care funcționează Uniunea Europeană ca organism supranational. E evident că toate țările membre, laolaltă cu administrația de la Bruxelles, trebuie să regîndească modul în care Uniunea Europeană se raportează la cetățenii Europei.

Rezultatul referendumului nu e totuși un dezastru și nu nimicește Uniunea Europeană. Arată însă cît de stringentă e necesitatea unei dezbateri ample, la toate nivelele și în toate țările membre. Printre care și România, desigur...

Doar că în România rezultatul referendumului irlandez a trecut aproape ne băgat în seamă. Știrea a existat, e adevărat, dar zecile de ore de dezbateri politice consumate la televiziunile noastre dinamice și mereu conectate la actualitate au ignorat masiv subiectul.

Iulie de rock la Sibiu

ARTmania 2008 s-a concentrat: restrîns la două zile, față de trei cît a durat anul trecut, festivalul promite o densitate de trupe valoroase. La două mari formații, care ar fi ținut capul de afiș, a trebuit însă să se renunțe, din cauză că pavilionul va fi o scenă prea mică de desfășurare pentru ele. Trupele, al căror nume rămîne deocamdată secret, vor concerta anul viitor fie la București, fie la ARTmania. Despre toate acestea, într-un interviu cu directorul festivalului, Codruța Vulcu (foto).

Sacrificii: ARTmania concentrat, la Pavilion

ARTmania Festival ajunge în acest an la a treia ediție. De această dată, concertele nu vor mai avea loc în Piața Mare, ci la Pavilionul 2007. De ce această alegere?

Această alegere a fost făcută din motive logistice. Pentru ediția din acest an a festivalului, Pavilionul 2007 este mai potrivit, din toate punctele de vedere. Dar, după cum am mai spus, sînt absolut sigură că atmosfera excepțională care caracterizează ARTmania Festival nu va dispărea după schimbarea locației. Concertele vor fi de calitate, ca întotdeauna la festivalul nostru, iar publicul din România la fel de entuziasmat și primitor.

De asemenea, trebuie menționat că este o mutare temporară. Imediat după ediția din acest an se va stabili, în parteneriat cu Primăria Municipiului Sibiu, ce se va face pentru ediția viitoare. ARTmania Festival este deja un eveniment asociat cu orașul Sibiu.

trupe valoroase, care au acceptat să cînte alături de alta?

Unele dintre trupe, care ne-am fi dorit să cînte duminică, nu pot concerta decît vineri sau sîmbătă. Deci, am decis să concentrăm cele trei zile programate inițial, ca să putem avea toate trupele de pe line-up, în cadrul festivalului.

Care sînt principalele elemente de atracție ale festivalului din acest an?

Ca în fiecare an, muzica de calitate, orașul Sibiu și atmosfera!

După organizarea celor trei ediții, cum vedeți evoluția festivalului? Mă refer și la public, la modul în care sînt receptate și consumate evenimentele. Devine ARTmania cel mai important festival rock al Transilvaniei, așa cum intenționa? Și este Sibiul locul potrivit?

Sibiul este cu siguranță locul potrivit, iar dacă ARTmania este sau nu cel mai important festival rock din Transilvania, doar publicul poate decide. Noi ne stră-

duim ca organizarea și condițiile oferite spectatorilor să fie impecabile, astfel încît aceștia să se poată bucura de concertele unor trupe ca Lacrimosa, Tiamat, Gamma Ray, Atrocity, Leaves Eyes sau Agua de Annique.

Cum credeți că va arăta ARTmania 2009?

Dacă vom reuși să implementăm planul care prinde deja contur pentru ediția din 2009, va fi minunat. Imediat după ediția din acest an, vom începe demersurile către Primăria Sibiu și Consiliul Local Sibiu, prin care le vom prezenta planul strategic de dezvoltare pentru festival, cît și beneficiile care pot rezulta din acesta pentru oraș și locuitorii lui.

Sibiul trebuie să exploateze cît se poate de mult turismul cultural. Să nu uităm că el are deja două evenimente de tradiție (Festivalul Internațional de Teatru și Festivalul de Jazz), și sperăm ca, odată cu ediția din acest an, ARTmania să devină cel de-al treilea mare festival ce este asociat cu imaginea Sibiului.

DE DOUĂ ORI ROCK

Doă festivaluri rock se vor desfășura la Sibiu, în două finaluri de săptămîna consecutive, din luna iulie. Unul pe stadion, aflat la o primă ediție, iar cel de-al doilea la Pavilionul 2007, și anume ARTmania, ajuns deja la ediția a treia.

Rockin' Transilvania, pe stadion

Prima ediție a Festivalului Rockin' Transilvania, organizat de Casa de Cultură a Municipiului Sibiu, are loc pe 12 și 13 iulie, pe stadionul municipal. În prima seară vor cînta Kreator, Testament, Altar, Benedictum și sibiienii de la Betrayer. În a doua seară concertează Helloween, Axis, Doro Pesch, Thunderstorm, L.O.S.T., Abigail și Eyesered.

Aparatura de sunet și lumini necesară desfășurării acestui eveniment este pusă la dispoziție de una dintre cele mai mari firme de specialitate din Germania. „Șase specialiști în tehnica de sunet și lumini, precum și doi backlineri, vor veni din Germania la Sibiu pentru a contribui la reușita acestui festival. Publicul românesc va avea astfel șansa să asiste la un eveniment muzical inedit, cu o sonorizare și lumini de excepție, la nivelul festivalurilor rock deja consacrate în vestul Europei”, spun organizatorii.

Un bilet pentru o zi costă 75 de lei, iar pentru ambele zile, 110 lei. Biletele se vînd prin magazinele Diverta, www.bilete.ro și www.ticketpoint.ro.

Accesul publicului pe stadion se va face sîmbătă, 12 iulie, începînd de la ora 15.00, iar duminică, 13 iulie, începînd de la ora 14.00.

ARTmania Festival, două zile de muzică bună

Nu în Piața Mare, ca la edițiile precedente, ci la Pavilionul 2007 se va desfășura ARTmania Festival, în 18 și 19 iulie. Modificarea este exclusivă pentru această ediție.

„Sîntem conștienți că relocarea festivalului nu îi va împiedica pe iubitorii de muzică să se bucure de niște concerte excepționale, oferite de trupele participante la ARTmania Festival 2008. În plus, sînt siguri că atmosfera va fi cel puțin la fel de reușită ca la edițiile precedente”, a declarat Codruța Vulcu, directorul festivalului ajuns la a treia ediție.

Programul ARTmania Festival include vineri, 18 iulie, trupele: Frozen Dusk (RO), Sincarnate (RO), Bucium (RO), Agua de Annique (NL), Tiamat (SWE), Lacrimosa (GER). Sîmbătă, 19 iulie, vor concerta Nexus (RO), Avatar (RO), Negura Bunget (RO), Leaves' Eyes (NOR), Atrocity (GER), Gamma Ray (GER).

Biletele se pot cumpăra în rețeaua magazinelor Diverta și pe www.ticketpoint.ro, www.bilete.ro, www.myticket.ro. Un bilet pentru o zi costă 70 lei, iar abonamentele pentru ambele zile de concerte costă 120 lei.

Cum ați resimțit, în ajunul festivalului, limitarea numărului de bilete?

Evident, limitarea numărului de bilete ne afectează atît pe noi, ca organizatori, cît și pe fani. Din păcate, datorită numărului limitat de bilete am fost nevoiți să renunțăm la cei doi mari head-lineri ce urmau să concerteze pe scena din Piața Mare. Pavilionul 2007 ar fi fost o locație mult prea mică pentru aceștia. Momentan încercăm să le organizăm în contrapartidă un concert la București, în primăvara anului viitor, sau să îi includem ca și cap de afiș la ediția din 2009. Datorită circumstanțelor din acest an a trebuit cu toții să facem anumite sacrificii, însă de la anul promitem să revenim în Piața Mare!

O altă schimbare față de edițiile precedente este faptul că vor fi numai două seri de concerte, față de trei în ceilalți ani. Este o restrîngere a evenimentelor sau o concentrare a unor

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

SUPLIMENTUL LUI JUP

Pagină realizată de Veronica D. Niculescu

Centrul Național al Dansului – București (CNDB) a găzduit, în perioada 19 martie – 15 iunie, proiectul curatorial *Amprenta*, inițiat de Vava Ștefănescu. *Amprenta* a presupus acordarea unui mandat curatorial unor coregrafi consacrați, dar despre care publicul are încă o imagine fragmentată, invitați să conceapă câte trei săptămâni din stagiunea CNDB.

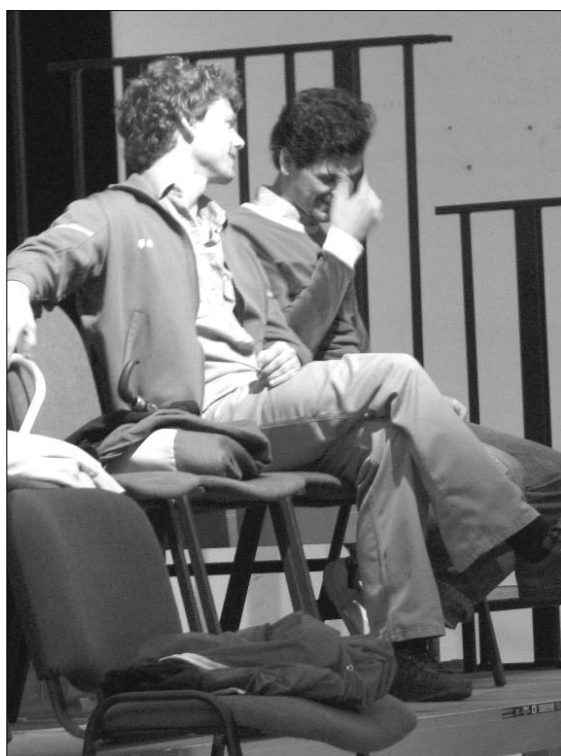
Răzvan Mazilu i-a invitat, în amprenta lunii martie, pe: Carmen Coțofană, Adrian Stoian, Vava Ștefănescu, Florin Vidamski, Alexandra Pirici (coregrafi), Mihaela Marin, Egyed Ufo Zoltan, Harris Wallmen (fotografi), Vlaicu Golcea, Marta Hristea & Jazz e-Scape (muzicieni), labelul de modă Rozalbe de Mura și câteva creații proprii.

Mihai Mihalcea a propus în amprenta sa (1 – 23 mai) două creații proprii mai vechi, revizitate, o instalație, *Miercurea lejeră* a celor doi Gabia & Baroncea, alături de spectacole imposibile, semnate de Pina Bausch, Merce Cunningham sau Mats Ek și o improvizație la care au participat invitați-surpriza.

Brynjar Bandlien i-a avut ca invitați, în cadrul Zilelor străimbe (25 mai – 15 iunie) pe: Manuel Pelmuș, Ștefan Tiron, Pedro Gomez Egana, Frédéric Gies, Antonija Livingstone, Maria Baroncea și Eduard Gabia cu *Miercurea lejeră*, Cosmin Costinaș, Ciprian Mureșan, plus două premiere, din care una semnată împreună cu Pelmuș, și un party.

Ampreintele lui Răzvan Mazilu, Mihai Mihalcea și Brynjar Bandlien. La Centrul Dansului

TOVARĂȘA MEMORIE SAU MANIFEST PENTRU SUBIECTIVITATEA RADICALĂ

Manuel Pelmuș și Brynjar Bandlien

Mihaela Michailov

Tovarășa pionieră ascultă muzică și face inimioare din becuțe.

Tovarășul pionier își pune cravata și intră în inimă.

Tovarășul narcisist se filmează și se privește.

Tovarășii Ceaușescu fac cu mina. Rid.

Un cuplu se scurge în altul.

Stelele sting intermitent amnezia și lovesc cu cite un colț memoria fiecăruia dintre noi.

Amprenta concepută de Mihai Mihalcea a fost cea mai puternică și emoționantă documentare a subiectivității pe care am văzut-o în ultima vreme. O juipuire de artificialitate, o scrijelire epidemică și artistică fără piele de protecție. Onesitatea tulburătoare și radicalizarea perspectivei subiective au fost canalele hipersensibile pe care Mihalcea le-a lăsat intenționat și până la capăt descoperite pentru a putea face să circule prin ele experiențe intime extreme. Necenzurate, necosmetizate, perforante afectiv, grele, frisonante și bintuitoare ca niște imagini care se depun pe retina senzorială. Mihalcea a îndrăznit să recurgă la gestul totalei expunerii, la dimensiunea experiențialului brut, care periclitează controlul oricărei situații și obligă la frontalizarea trăirilor.

Spectacolele pe care le-a prezentat în cadrul *Amprentei* au mizat pe autenticitatea mărturiei personale, pe estetica autodocumentării, pe relatarea de sine prin distanțare de sine sau prin actualizarea unor particule de sine trecute. Mihalcea s-a pus pe tavă, fără să ungă cu nimic suprafața transparentă a tăvii. Și i-a invitat și pe cei cu care a lucrat să acopere colțuri din aceeași tavă, pentru a putea vorbi

împreună un idiom corporal comun. Expunerea pe care a conceput-o a fost cel mai frumos gest pe care l-am văzut în ultimul timp. Un gest de comunicare organică într-o comunitate care a acceptat, pe ruinele unui spectacol care tractează inelele memoriei recente – e vorba de *Stars High in Amnesia's Sky* –, să construiască un manifest afectiv pentru un dans de autocombustie. Din granule de memorie împrăștiate pe terenuri fragile, Mihalcea și-a făcut crampoanele spectacole.

Și-a comentat lucid spectacolul creat împreună cu Mihaela Sirbu, *Remix/You come to see the show...*, reinterpretându-și cu umor propria interpretare.

Demersul lui Mihalcea aduce în discuție practica defrișării experiențelor intime artistice într-un context artistic în care lucrurile sînt lăsate la jumătate.

Trei știri pozitiv-negative

1. **Senatorul PRM Gheorghe Funar a declarat că a discutat miercuri cu deputatul liberal Ioan Ghișe pentru a depune, la începerea sesiunii parlamentare din toamnă, un nou proiect de lege privind ponderea știrilor pozitive și negative și care veșine cont de motivația Curții Constituționale.** „Nu vom renunța la ideea pe care o avem”, a declarat Gheorghe Funar. În primul rînd, am aflat, cu această ocazie, că domnul Funar are, alături de domnul Ioan Ghișe, o idee. Probabil, dinșii vor să confirme acea vorbă care spune că, pe măsură ce

înaitezi în vîrstă, orizontul și se restrînge pînă-ntr-un punct. Iar acela devine PUNCTUL TĂU DE VEDERE! Epigonul clujean al lui Orwell a mai ținut s-arunce-n reporteri cu ideea că decizia Curții Constituționale este „o comandă politică”. Acuma, stau și mă-ntreb: ce fel de știre este asta? Pozitivă, pentru că l-am simțit pe Gheorghe Funar ușor ofțicat? Negativă, deoarece dînsul a anunțat că „sfrîșitul nu-i aici”? Sau este, pur și simplu, o știre hazlie?

2. **Televiziunea generalistă Ring TV, deținută de societatea Confort Media SRL**

București, ai cărei acționari sînt Ionuț Negoită (35%) și Albert Manolache (65%), a primit marți licență audiovizuală din partea Consiliului Național al Audiovizualului. Ionuț Negoită a precizat că nu vizează o audiență „cu orice preț” și că scopul acestei televiziuni este „de a forma un segment pentru respectiva televiziune”. Nu știu ce anume, dar ceva mă face să rid la auzul atributelor „generalist” și „segment”, sau al sintagmei „audiență cu orice preț”. „Generalist” e, într-un fel, și cotidianul gratuit lansat în aprilie de aceiași patroni.

Cum altfel putem cataloga decit ca informații de interes public știri de genul: „S-a descoperit melodia care ajută sîinii să crească” sau „Elena Băscescu a lipsit de la onomastica socrului”? Sincer, mă așteptam ca „mogulii” în cauză să revoluționeze audiovizualul, lansînd, după tabloidul moca din București, și prima televiziune „gratuită”.

3. **Mass-media se află în toful încrederii acordate de cetățenii României instituțiilor naționale, adunînd un total de 70 de procente, iar la polul opus românii au încredere cel mai puțin în Parlament (24%), Justiție (26%) și Poliție (36%), potrivit datelor celui mai recent Eurobarometru.** Nu vreau să par

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

cîritor de profesie, dar o asemenea informație nu lansează nimic nou și zguditor. E logic ca românii să aibă încredere în presă: în acea presă care îi calcă pe nervi pe-actorii din prima știre pentru că nu se ocupă doar de chestiuni „pozitive” (pentru că asta îi e menirea, parcă...); totodată, în acea „presă” de „investigații”, din care aflăm unde și-au petrecut concediul divele SH ale capitalei și care sînt ultimele descoperiri ale misteriosului și exhaustivului „grup de cerce-

tători britanici”; nu în ultimul rînd, în televiziunile care le propun o adevărată orgie informațională, ghidată după Sfînta Șesime a exclusivităților – cine a participat la ultima ediție a „Te pui cu blondele?”, ce a mai zis nou Adî Minune?, cînd au loc eliminări din casa „Noră pentru mama”? unde se mută emisiunea lui Teo?, cum s-a îmbrăcat azi Daniela Gyorfi la „Happy Hour”? și de ce ne sa dau telenovele în locul știrilor de la ora 19.00?

Scoate ușa din balamale!

Amprenta e un exercițiu de adecvare la un dublu context: cel personal, privat, și cel colectiv, public. Cel personal articulează plierea pe afinități și preocupări care țin de o platformă subiectivă de lucru, iar cel public, situarea critică în funcție de un anumit câmp cultural.

Mihaela Michailov

„Această situație critică a fost accentuată de *Amprenta* lui Brynjar Bandlien, care a găndit un proiect puternic legat de tot ce îl influențează – artiști, structuri în mișcare, retorici personale în contexte culturale flexibile – și de o plajă de creație cu inflexiuni socio-politice, care să aducă la Centrul Național al Dansului un discurs critic legat de „identitatea strîmbă”. Adică un tip de identitate refractară la o mentalitate ștampilantă, contestatară și cîmică față de orice ideologie fără ideologie, prin care destabilizează centrul de putere general acceptați. O identitate în total dezacord cu principiile bune aparitii, adică dreptei aparitii, bune purtări, adică dreptei purtări, bunelor valori, adică dreptelor și inviolabilelor valori. Ideologic, *Amprenta* a susținut conceptul de deviere de la normele preimpuse și a fost de partea celor care nu vor să fie asociați din start cu categoria greșilor doar pentru că au altă orientare sexuală sau pentru că nu promovează habotnicia culturală.

Paradigma strîmbilor – recunoscută ca nu mi s-a părut destul de bine definit conceptul (de ce să te autostrîmbi cînd, de fapt, vizezi o percepție superficială asupra unei întregi categorii, și nu o identitate strîmbă, de ce să te pui într-o poziție-clîșeu cînd tocmai tu vrei să dai de toți pereții cu percepția față de așa-zisii strîmbi?) –, considerată ca atare doar pentru că nu se conformează unor tipare de conviețuire, merita o analiză complexă, care să depășească stereotipurile de receptare. Strîmbătața percepției strîmbilor rămîne de discutat mult mai aplicat, tocmai pentru că noțiunea de strîmb handicapează de la bun început și impune o automarginalizare.

Manifestul conceput de Cosmin Costinș propune, printr-o analiză de tip generalist fără opriri explicite și nuanțate la fiecare concept și idee, o reflecție anti-paradigme date, anti elaborări gata primite, anti mituri întreprinse cultural în absența unei pertinente revizitări a lor.

Conținutul dezbaterii identitare a fost în centrul *Amprentei* lui Bandlien. O dezbateri asupra performativității unor identități – sexuale, sociale, stilistice – pe mîchie. Deconvenționalizarea, *terre-terizarea*, carnalitatea miturilor și funcționalitatea practică a simbolurilor constituie fundamentele *Amprentei*, proiect curatorial care a beneficiat și de un material acompaniator – o broșură în care au fost documentate evenimintele cuprinse.

Amprenta a mizat pe mai multe tipologii ale identității: identitatea stilistică puzzle-ită – *Dance (Practicable)*, conceput de Frédéric Gies, identitatea unor simboluri culturale carnalizate – *Poarta sărutului* (Brynjar Bandlien și Manuel Pelmuș, colaborator Ștefan Tiron) –,

identitatea sexuală schizoidă – Antonija Livingstone în *The Part* și *Mary's Dance*, identitatea implozivă a mișcării într-un spectacol care e un adevărat eseu poetic muzicalizat, cu decupaje de mișcare și non-mișcare într-un spațiu luminat straniu – *STILL* (Bojana Bauer, Thomas Conway, Pedro Gomez Egana, Erik Houllier, Brynjar Bandlien).

În *Poarta sărutului*, un sărut cotidian devine acțiune și metaacțiune. În timp ce sintem martorii unei prelegeri despre semnificația motivelor și particularităților brîncușiene, doi tipi se sărută. Discursul curge, sărutul durează. Două planuri și doi timpi performativi au același referent: sărutul. În prelegere se produce reflecția asupra contextului de creație artistică a *Porții sărutului*, în demersul coregrafic se produce corporealizarea sărutului. Avem, de fapt, un nivel teoretic și unul practic, care funcționează, de la un punct încolo, prin simultaneitatea subminantă. Un act fizic, epidermic, și stilizarea lui într-un demers artistic care e, la rîndul lui, pus în *frame* teoretic.

În coajă de Antonija

Cea mai consternantă apariție din *Amprentă* a fost Antonija Livingstone, o prezență fragilă ca o coajă de ou care se încăpățânează să se spargă și crapă de îndată ce-o atingi. Performance-urile ei apasă pe corzile calde ale sexualității, la limita dintre masculinitatea vulnerabilizată și feminitatea virilă. Livingstone provoacă *fondul așteptat al așteptărilor* să se spargă în bucați și mizează pe resortul *dramaturgiei neașteptatului*, pe elemente și structuri performative ale reprezentării sexualității ambalate într-o poetică și politică. Livingstone îți pulverizează anticipările și creează din corp un material de o maleabilitate senzitivă uluitoare. E cînd băieții în hanorac cu glugă, cînd explozie de senzualitate seducătoare, cînd tomadă care smulge ușa din balamale și răstoarnă canapeaua, cînd fetiță care atinge cu vîrfurile obiectele din jur. E promotoarea unei sexualități performative excelent controlate și, în același timp, eliberate de orice constrîngere.

Sexualitatea ca principiu exhibiționist. Sexualitatea concertată și deconcertantă.

Sexualitatea vulcanică și conținută, explozivă și implozivă.

Sexualitatea expusă fără să fie expozitivă. Sexualitatea incertă, indecisă, improvizată, o sexualitate work-in-progress, care se face și se reface continuu ca și cum ar fi o bucată de plastilină modelabilă. *The Part* desăvîrșește modelajul identității în module de performare care au ca principiu structural nivelul extrem de joc permeabil. Livingstone nu se oprește pînă nu

Antonija Livingstone in *Mary's Dance* (sus)

epuizează o formulă de interpretare care îi absoarbe toate disponibilitățile interpretative. De aici re-teatralizarea și de-teatralizarea permanente, folosirea unui ansamblu de mijloace teatrale – cum ar fi exercițiile vocale sau postura pre-lucrată a corpului în anumite situații –, adecvarea la un stil de reprezentare și rapida lui scurt-circuitare. Livingstone forțează limitele convențiilor teatrale și din dans și lasă loc adaptărilor și adaptabilității personale, intervenției mixate, *cross-over*-ului. Parametrii fiecărei situații propuse de Livingstone pendulează între conținutul flexibil al improvizăției și structura fixă a situației generate. Generarea mobilității în interiorul unui context dat ține de apropierea partiturii, de pielea rolului intrată în pielea Antoniei. *The Part* se situează la limita dintre eviscerarea teatrului de pigmentul teatralității și contaminarea cu instantaneele performance-ului. Propunerea Antoniei activează *poziționarea liminală*, fie că e vorba de genuri pe care artista le mînează și subminează, accentuînd o *artă a intervalului*, fie că e vorba de versatilitatea ei aproape demonică.

Niveluri ale sexualității auditive și vizuale sînt permutate perfect. Antonija lucrează cu sexualizarea părților din trup pe care le întoarce pe toate fețele, cu inflexiunile masculine ale vocii îngroșate, cu sîni imenși, mușchi și balamale sexuale unse cu toate alifiile performativității.

A situation for *Dance (Mary's Dance)* e de o senzualitate tulburătoare.

După ce împarte publicul în două categorii așezate față în față, bărbați și femei, Antonija apare cu perucă neagră, ochelari de soare, șosete negre și baloane negre pe corp.

Repetă aceeași mișcare de nenumărate ori pînă cînd o vezi transpusă în ritualul mișcării.

A situation for Dance... a fost influențat de teoria celor șase puncte de vedere expuse de Mary Overlie, creatoarea unui sistem de cercetare sincretic în care povestea, spațiul, timpul, mișcarea,

forma și emoția participă activ la crearea mesajului transmis.

Pornind de la determinările teoretice și practice, Antonija Livingstone și Heather Kravas au conceput un performance de 4 zile, concentrat pe diferite situații de dans. La CNDB, Livingstone și Frédéric Gies au prezentat o particulă de reprezentare sexuală transformată în unul dintre cele mai rotunde concerte erotice la care am asistat vreodată. Pe fundalul sonor devenit și el ritual auditiv, Livingstone se mișcă exact ca un poem fragil sexual, dansat pe măsură ce e scris, în timp de Pelmuș și Bandlien se rostogolesc îmbrățișați.

Despre experimente și manipulare în dans – o perspectivă deviata

Cea de-a treia amprentă, a lui Brynjar Bandlien (dansator norvegian care trăiește în România de câțiva ani), devenită de la un punct amprenta lui Manuel Pelmuș, Ștefan Tiron și Cosmin Costinaș, are titlu – *Zilele strîmbe* – și un frame (insistent reamintit) de artă angajată, susținut de 2 manifeste, 2 confesiuni, 2 ateliere și o seară de filme de artă gay.

Adriana Gheorghe

Argumentele lui Brynjar (că dorește să imprime CNDB-ului, o dată în plus, după amprentele deviate dar cu atât mai admirabile lăsate de directorul ei atipic, amprenta identității sale strîmbe și că, în consecință, va invita oamenii care îl inspiră și care au, întimplător sau nu, aceeași identitate strîmbă, dar că acest lucru nu se reflectă neapărat & întotdeauna în lucrările lor) plus textele de prezentare a spectacolelor (pline de indicii și contextualizări), devenite necesare performanței lui de dans, nu au fost considerate suficiente pentru spectatorii CNDB-ului, cărora în fapt li se adresa amprenta.

Recunosc că am un ghimpe împotriva artei angajate în slujba oricărei cauze orișicât de minunate și juste și singurul mod de a o tolera e atunci cînd inteligența mi e îndeajuns de respectată încît să fiu lăsată să descopăr singură, în urma contactului cu un produs artistic deștept făcut, neliniștitor sau emoționant, eventual cauză.

Reamintesc că Manuel Pelmuș era un junky al dezbaterilor inteligente și argumentate, iar piesele sale de dans practicau punerea în discuție a unor realități, a unor pattern-uri prestabilite prin apelul la limbajul propriu performanței-ului (găsirea acelei acțiuni reprezentative care prin plasarea într-un context anume să neliniștească, să propună o reflecție asupra realităților din interiorul și exteriorul scenei de dans).

Inițial sub semnul intenției de a „iniția o platformă de discuție”, devenită treptat intenție de a „depăși timpul discuției pentru un timp al acțiunii” (Pelmuș), acesta simte, mai nou, nevoia unor afirmații tari de tip manifest social, delegîndu-l pe Costinaș în acest sens. (Schimbarea de paradigmă se va reflecta și în maniera de lucru la piesa *Poarta sărutului*, conducînd la experimente tulburătoare, care însă nu i se vor părea suficiente în sine, dar am să revin asupra acestui lucru.)

Unul din cele două manifeste e o pledoarie tipică gay adresată unui spațiu prielnic, Berlinul, iar celălalt, care dă titlul întregii amprente, e o revoltă împotriva tarelor societății românești și a rigurilor aberante. Doar că în timp ce primul e clar – și își permite să fie ironic, dar neagresiv, „we do not want to be in opposition but just to be, hence we do not think in gender, homo-bi-trans or heterosexuality, not in queer (...) Monotheism ignores the facts of the body, (...) we vaguely acknowledge the need to be religious but then recommend the polytheistic religions we call now mythology” –, manifestul strîmb propune o formulă aluzivă dăunătoare, la pachet cu multă agresivitate direcționată către un adresant vag, un „voi” (versus noi – homosexualii, evreii, golani de la revoluție, u name it) identificabil cu multă generozitate cu discursul naționalist, al unei majorități ortodoxe, amestecată la grămadă cu fasciștii, tații violatori, căutători de elite sau ipocriții care umblă după dimensiuni spirituale, toți la pachet cu călăii de la revoluție și de la mineriade, sfinții părinți, corporatiștii etc. Adică același tip de discurs de România mare și verde, intolerant și nenuanțat și la grămadă care li se aplică marginalilor (de tipul identității aberante și de strictă rea voință a homosexualilor cu pedofili, de exemplu).

Ideea „de comunica” era simplă și relativ aceeași în ambele manifeste: norme, morala de la hăt apariția creștinismului și pînă la „omul recent” (trebind gratuit și amestecat prin mineriade și revoluție), sînt doar niște norme fixate de unii, adoptate întimplător de majoritatea autohtonă, dar nu mai bune sau mai valabile decît altele. Ba chiar dimpotrivă, cît mai hărnuitoare. (Deși slaba definire a lui „strîmb” pare să conducă și la o incurajare a etichetării, pro strîmb, anti vertical.)

E prea multă frustrare și nedreptate acasă, justificată fără doar și poate, dar nu justificînd o atare retorică. Fiind vorba de Costinaș, un teoretician inteligent,

MAZILU

În urma ciocnirii a două branduri, CNDB și Răzvan Mazilu, excelent manager al carismei sale, centrul s-a umplut de portrete de dandy, inclusiv unul dansant, în care, în loc să-și asume încăpățînarea conservării, inclusiv la nivel de discurs coregrafic (cei care numesc dans contemporan teatrul-dans propus de Mazilu ori mixajul de videoproiecții, muzică electronică și fraze de mișcare moderniste cel mult, produc o regretabilă confuzie de termeni), artistul invitat a comis eroarea de a promite prezentarea evoluției sale: care evoluție? Farmecul lui Mazilu e că dansează acum la fel ca atunci cînd l-am văzut prima dată, în '97. Singura sa performanță, cu adevărat contemporană & intens conceptuală, a fost decizia de a-și lăsa imaginea captivă în castelul-instalație *Orașul care nu există* al celor de la Rozalbe de Mura (vezi foto sus).

mai-mai că l-aș bănuî de un impresionant exercițiu de retorică pentru a face călăii ipocriți, majoritari și verticali etc. să simtă pe pielea lor cum e să fi agreșat și pus, din pură rea voință, laolaltă cu aberații cu care nu ai nici o legătură.

E aiurea că reacția la manifest confiscă spațiul în care aș fi discutat în mod normal piesele de dans. Dar n-am să corectez. E inevitabil.

Antonija Livingstone și Brâncuși

Printre artiștii care îl inspiră pe Brynjar e canadianca Antonija Livingstone. În piesa *The Part*, aceasta și-a depășit, provocat, folosit (de)limitările identitare într-o manieră halucinantă și spooky

(doar prin vocea trecut de la femeie în timpul unui act sexual, la Moș Crăciun, la barbat în timpul actului defecării, trecînd prin ris cristalin și privire mijită de divă fragilă de tip Marilyn Monroe, siluetă de adolescent ș.a. plus o forță fizică impresionantă – a scos la propriu o ușă din țînți). În cea de-a doua piesă, *Mary's Dance*, a reușit să ofere spectatorilor aceeași gamă largă de emoții și entertainment nebun plus melancolie la greu, care nu era foarte clar de unde vine, dar folosind mijloace minime: un pas de deux repetat mai bine de o oră, acoperit doar de baloane negre imaginînd sîni, fund, forme (im)posibile unii astfel de corp de femeie, cu un pahar cu apă în mînă și secundată de un un alt performer invitat de Brynjar, Frédéric Gies, care a interpretat rolul fostei soții a Antonije (Heather Kravas).

Piesa oferă un spațiu în care coexistă reprezentanții unei comunități clasice sau tradiționale, un quartet, dar și queer love, dragostea ei și a parteneriei substituie, dar și a doi tineri „gay și frumoși” din comunitatea artistică autohtonă, care să fie musai îndrăgostiți: Manuel Pelmuș și Brynjar Bandlien sărutîndu-se. Același sărut l-au mutat cei doi în contextul

MIHALCEA

Tot cu un experiment își incheie *Amprenta* și Mihai Mihalcea (care amprentă propune o estetică a sincerității, a patetismului și a nostalgiei). Cei manipulați sînt performerii invitați să improvizeze. Odată pe scenă însă, vor afla, de la Mihalcea, un adevăr crunt, omeneste foarte greu de dus. Spectatorii nu vor avea acces decît la efecte. La fel și subsemnata, invitată să scrie live „despre ce vede”: Mădălina Dan, Edi Gabia, Maria Baroncea, Florin Fieroiu ș.a. în ipostaze unice, tîndu-se la degete și mînjindu-se pe față cu sînge, izbucnind în plîns, toți în negru, fetele pe tocure, înjurînd etc.

„romănesc” tensionat (în piesa *Poarta Sărutului*) al unui lecture de brăncușologie susținut live de specialistul Matei Stîrcea-Crăciun.

Efectul e de dinamitate a perspectivei antropologic-simbolice în care Brăncuși „e valoare națională” (de fapt „un exilat, reprezentativ pentru marginali”), Coloana Infinitului e o pledoarie pentru „verticalitate și eroism” și „simbol al aspirației către cele înalte”, întreg monumentul de la Tirgu Jiu oferind „experiența copleșitoare a descoperirii interioare”, iar sărutul e un „simbol al creației și al iubirii hetero pornind de la Adam și Eva” (întreg performanța-ului are, de fapt, efect copleșitor, dar oferind experiența dizolvării certitudinilor interioare, demonstrînd că orice interpretare e doar o interpretare, la fel de valabilă sau fragilă).

Modificarea de paradigmă la Manuel (și la Brynjar – un adept al soluțiilor minimalist poetice): fac o confesiune, pentru prima dată, pe care nu o reprezintă, ci o pun în practică, pe scenă, alături de discursul specialistului cît mai în vitro, adus pe principiul de copy-paste în piesă, fără filtre de reprezentare artistică. Incorect spus piesă, corect spus experiment, pentru că Ștefan Tiron (colaboratorul lor) n-a mai făcut ca în alte dați (n-a mai interpretat el rolul specialistului aberant), a fost adus *the real thing* și manipulat prin jumătăți de adevăruri. Invitatul lor știa că participă la un performanță-tribut adus lui Brăncuși, că el va reprezenta Coloana, spectatorii, în cerc, Masa Tăcerii, iar cei doi performeri Sărutul, dar nu cunoștea contextul (manifestul și textul de prezentare semnat de Tiron, în contra titlului de discurs „simbolic, vertical” care ar amănîța să transforme brăncușologia din știință în cult).

Iar dacă cercetătorul a fost manipulat înspre neștiință, spectatorii au fost îndrumați, o dată în plus, de Manuel să nu uite că experimentul e parte din Zilele Strîmbe...

rfi
romania

București 93.5fm
Iași 97.9fm
Craiova 94fm
Cluj 91.7fm

radiofranceinternationale

Cultura își face loc în peisajul vorbelor despre vorbe.
În fiecare vineri, de la 17.10, *Art Cultura*:
o dezbatere pe teme culturale moderată de Dan Părvu.

Toată diversitatea lumii | www.rfi.ro

Graham Greene – Pa

Traducere din limba engleză și note de Andrei Gorzo

„Lumea întreagă e datoare să mă întretină.”
— WALT DISNEY (*Greierile și furnica*)

Partea I

1.

S-ar fi putut crede că-și așteaptă iubitul. De trei sferturi de oră stătea pe același taburet înalt, cu spatele pe jumătate întors spre tejghea, cu ochii pe ușa batantă. În spatele ei, sendvișuri cu jambon se îngâmădeau sub un clopot de sticlă și samovarele abureau ușor. De câte ori se deschidea ușa, încăperea era înecată de fumul locomotivelor – o atingere ca de nisip pe piele, un gust de metal în gură.

— Încă un gin.
Era al treilea. Naiba să-l ea, gândi ea cu tandrețe, mi-e foame. Îl bău dintr-o singură înghițitură, cum făcea cu șnap-surile: *skil, skil*, numai că n-avea cui să-i ureze *skil*. Bărbatul cu melon puse un picior pe bara de alamă, își propti un cot în tejghea, bău din bitterul său, vorbi, mai bău din bitter, își șterse mustața, mai vorbi – și în tot acest timp nu-și luă ochii de la ea.

Ea privi afară, dincolo de geamul prăfuit al ușii, în întunericul zgomotos. Săreau scînteii și se stingeau în aerul greu și stătut, scînteii de la locomotive, scînteii de la țigări, scînteii de la cărucioarele pentru bagaje ale căror roți se frecau de asfalt. O femeie bătrînă și o-bosită împinse ușa și privi

înăuntru; căuta pe cineva care nu se afla acolo.

Se dădu jos de pe taburet; bărbatul cu melon o urmări cu privirea, chelnerițele se opriră din ștersul paharelor, urmărind-o și ele. Gîndurile lor băteau toba pe spinarea ei: „Gata, renunță? Și el cum o fi arătînd? A lăsat-o cu ochii în soare?”. Rămase în pragul ușii, lăsîndu-i să gîndească ce voiau: tăcerea profundă a concentrării lor o amuza. Se uită la șinele albastre și goale din fața ei, apoi în lungul cheiului, la lumini și la chioșcurile de ziare; în sfîrșit, apoi se întoarse la taburetul ei, simțînd cum gîndurile lor se pleoșteau printre vaporii ce se ridicau din samovare; chelnerițele ștergeau pahare, bărbatul cu melon își bea bitterul.

— Cînd nu plouă, pică. Uite, de exemplu ciorapii de mătase...

— Încă un gin.

Dar lăsa paharul pe tejghea, după ce de data asta abia îl atinsese cu buzele, și cu gesturi precipitate începu să se machieze, ca și cum aceasta ar fi fost o sarcină importantă de care uitase de atîta emoție. Dar acum, cînd era profund convins că el nu va mai veni, avea la dispoziție o oră de singurătate în care să-și amintească de toate lucrurile pe care le neglijase: gură, nas, obraji, sprîncene.

— Oh, fir-ar să fie! spuse ea.
Creionul se rupse și, cu virful piciorului, femeia întemnițată capătul de cărbune în podoa.

— Fir-ar să fie! spuse ea, dîrînd-o fix în cot de faptul că iarăși o împresura curiozitatea, străînă și neprietenoasă.

Era ca și cînd ar fi spart

o oglindă: ce ghinion, cită neîndemănare. Aproape că-și pierduse toată încrederea. Se întreba dacă și-ar recunoaște fratele în cazul în care acesta ar veni pînă la urmă.

Dar îl recunoscu imediat după cicatricea mică de sub ochiul stîng, după fața rotundă care întotdeauna arăta ca și cînd adineaori și-ar fi pierdut prospețimea, ca a unui copil obosit, după bonomia aceea care nu putea să-i inspire încredere nici măcar unui străin.

— Kate, spuse el, spăsit din cap pînă în picioare, îmi pare rău că am întîrziat. N-a fost vina mea. Chestia e că...

Și imediat se posomorî, obișnuit să nu fie crezut. Și de ce – se întreba ea în timp ce-l săruta și-i puneia mina pe spate ca să se convingă că e acolo, că într-adevăr venise, că erau împreună – de ce l-ar crede cineva? Nu poate să deschidă gura fără să mintă.

— Bei tu ginul ăsta?

Se uită la el cum bea încet, conștiință de propriul ei creier înregistrînd fidel nervozitatea lui.

— Nu te-ai schimbat.

— Tu, da. Ești mai drăguț ca oricînd, Kate. Prosperitatea îți prinde bine, spuse el, iar ea își zise: Farmecul. Farmecul. Ah, farmecul ăsta al tău facil, naiba să-l ia.

Îl privi mai atent, examinîndu-i hainele în căutarea vreunui semn că, pentru el, anii ce trecuseră ar fi fost mai puțin prosperi. Dar întotdeauna avea un costum bun de rezervă. Înalt, lat în umeri, zvelt în talie și ușor demodat, cu cicatricea lui sub ochi, era ținta tuturor chelnerițelor din bar.

— Un bitter, vă rog.
Și o chelneriță se precipită la bar ca

să-l servească, iar Kate văzu flama sarmului declanșîndu-se automat în ochii lui.

— Unde mîncăm? Unde-ți sînt bagajele?

El se desprinsese prudent de tejghea și cu o mînă își strînsese nodul de la cravată în culorile unei școli de elită.

— Chestia e că... zise el.

— Nu vîi cu mine, spuse ea cu o siguranță deznădăjduită.

Un moment, se miră singură de profunzimea propriei dezamăgiri, căci locul lui era acolo, cu vîlătucii de fum de dincolo de ușa, cu berea trezită, cu „Guinness înseamnă sănătate” și „Încearcă un Worthington”; avea alura tupeistă și veselia găunoasă ale unei reclame.

— De unde ai știut?

— Oh, întotdeauna știu.

Spunea adevărul, întotdeauna știa; era sora lui, cu o jumătate de oră mai mare; i-o luase înainte cu atîtica, se gîndea ea uneori cu rușine, ajungînd prima la virtuțile masculine ale solidității și eficienței și lăsîndu-l cu lucrul acela de care femeile au, în general, mai multă nevoie – șarmul.

— Deci n-or să-ți dea slujba de la Stockholm?

El îi surise radios; își ținea ambele mîini pe mînerul umbrelei (iar ea observă că mînușile se cereau date la curățat), se lăsase pe spate rezemîndu-se de tejghea și îi suridea radios. „Felicită-mă”, părea el să spună, și ochii lui plini de umor, prietenoși și luncoseși treceau peste ea ca farurile unei mașini cumpărate la mîna a doua și apoi vopsite și lustruite ca să amăgească. Ar fi putut convinge pe oricine, cu excepția ei, că o dată în viața lui făcuse ceva înțeles pînă peste poate.

— Mi-am dat demisia.

Dar ea auzise prea des povestea asta, răsînd an de an în urechile tatălui lor, ca un răpîit fatal de tobe care îi grăbise moartea. Nu mai putea să răsîndă la telefon fără să nu-l apuce neliniștea – „Mi-am dat demisia”, „Mi-am dat demisia”, spus cu mîndrie ca și cum ar fi fost un lucru de laudă; și apoi telegramele din Orient, deschise cu mîini tremurînde. De la Shanghai „Mi-am dat demisia”, de la Bangkok „Mi-am dat demisia”, de la Aden „Mi-am dat demisia”, venind pe nesimțite, dar implacabil, tot mai aproape și mai aproape. Tatăl lor crezuse pînă la capăt în adevărul acelor telegrame care, chiar dacă erau adresate membrilor familiei, erau semnate, ușor pompos, cu numele întreg – „Anthony Farrant”.

Dar Kate știuse întotdeauna prea multe; pentru ea, aceste mesaje voiau să spună: „Concediat. Am fost concediat. Concediat”.

— Hai să ieșim, zise ea.

Ar fi fost nedrept din partea ei să-l umilească în fața chelnerițelor. Din nou deveni conștientă de tăcerea profundă și atentă, de privirile ce le urmăreau plecarea. La capătul peronului începu să-l interogheze:

— Cîți bani ai?

— Nici un șlaft, răspuse el.

— Dar trebuie să ai măcar salariul

pe o săptămînă. Doar le-ai dat preaviz.

— Ca să spun cîstii, zise el, pozînd pe fundalul metalic, învăluit în fum, rezemat de un fanal verde ce semnaliza expresul de Coasta de Est, mi-am dat demisia pe loc. Zău, era o chestiune de onoare. Tu n-ai putea să înțelegi.

— Poate că nu.

— În plus, proprietărea mea o să mă țină pe credit pînă intru din nou în bani.

— Și cît o să dureze pînă atunci?

— Oh, într-o săptămînă pun eu la ba pe ceva.

Curajul lui ar fi fost admirabil dacă n-ar fi fost atât de ineficace. Întotdeauna fusese convins că banii or să apară de undeva și întotdeauna apăreau: o cunoștință din școală îi observa cravata pe stradă, îl oprea și-i dădea o slujbă; le vindea aspiratoare propriilor rude; era în stare să-i vindă un lingou de aur unui australian în plină stradă; și pentru cazurile extrem de grave exista tatăl lui.

— Uităi că tata e mort.

— Ce vrei să spui? N-am de gînd să tapex pe nimeni.

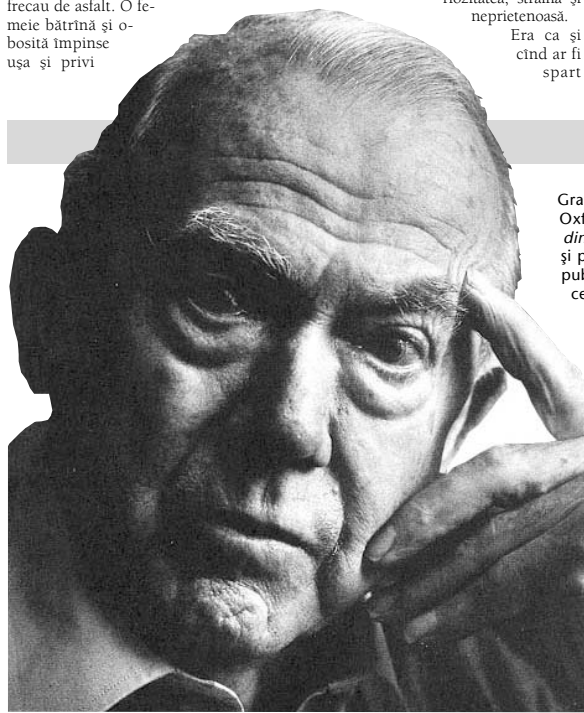
Credea cu toată sinceritatea că nu „tapase” niciodată pe nimeni. Sigur, împrumutase; probabil că totalul datoriei lui la rude bătea deja mia; dar ele rămîneau datorii, nu cadouri, datorii urmînd a fi plătite într-o bună zi, cînd una dintre combinațiile lui va da rezultate. Așteptînd să treacă expresul și ferindu-și fața de fum, Kate își aminti de cîteva combinații de-ale lui: planul lui de a cumpăra romane vechi din fondurile bibliotecilor pentru a le revinde la sare, marea lui idee cu ambalatul (un magazin care țî-ar ambala și țî-ar trimite coletele de Craciun la tariful de doi penze pe colet), invenția lui pentru încălzitul mîinilor (o tijă de cărbune incins introdusă în mînerul umbrelei). Întotdeauna sunasera plauzibil atunci cînd le descria el; n-aveau hibe evidente – numai una, fatală: simplul fapt că era și el implicat.

„Nu-mi mai lipsește decît capitalul necesar”, explica el, cu un entuziasm nîcînd știrbit de certitudinea că nimeni nu i-ar încredința vreodată mai mult de cinci lire. După care se arunca în ele fără capital; musafiri ciudați începeau să-și facă apariția în weekenduri, bărbați mai în vîrstă decît el, cu însemnele aceleiași școli pe cravată și cu același aer de entuziasm viguros, numai că al lor era mult mai puțin proaspăt. Apoi afacerea se lîchida și, spre stupefacția generală, din lungile și complicate dosare de contabilitate reieșea că nu pierduse mai mulți bani decît împrumutase. „Dacă aș fi avut un capital serios...”, explica el, dar nu învinovăța pe nimeni și nimeni nu-și primea banii înapoi. Își mîrise datorile, dar nu „tapase”.

Fața lui, gîndi ea, e stupefiant de tînără pentru treizeci și trei de ani; e puțin sleită, dar numai așa, ca după o zi de iarnă; nu e mai matură decît pe vremea cînd era școlar. Și acum ai putea zice că e un școlar care vine de la un meci

AUTORUL

Graham Greene a studiat la Balliol College, Oxford. Primul său roman, *Omul dinăuntru*, apare în 1929, dar succesul și prestigiul vin odată cu a patra carte publicată, *Expresul de Stambul*. Printre cele mai cunoscute romane ale lui Greene inspirate din experiența sa ca funcționar la Foreign Office se numără faimosul *Omul nostru din Havana* (1958) și nu mai puțin cunoscutul *Americanul liniștit* (1955). Dintre volumele apărute la Editura Polirom, amintim: *Comedianții* (2003); *La drum cu mătușă-mea* (2003); *Sfîrșitul unei iubiri* (2003); *Consulul onorific* (2004); *Factorul uman* (2005); *Omul nostru din Havana* (2005); *Brighton Rock* (2006); *Ministerul groazei* (2006).

Patria m-a făcut om

CARTEA

» Anthony Farrant a lucrat peste tot în lume și, de fiecare dată când găsea o nouă slujbă, evenimentele luau aceeași turnură, de parcă ar fi profitat de ocazia ca să depășească limitele bunului-simț, lăudându-se, mințind și înșelând. Când ajungea din nou șomer, destul de rapid, nu-i rămânea decât să recurgă la împrumuturi pentru a supraviețui. Dar viața își urma cursul, iar Anthony nu se putea plînge că se descurcă prea greu. La un moment dat însă, sora lui geamănă, Kate, care îl adoră, îi găsește o slujbă, încercînd să-l convingă să se stabilească undeva. Este vorba despre un post de bodyguard, iar noul lui șef, Krogh, un bancher suedez, foarte influent și megaloman, este totodată șeful și iubitul lui Kate. Toate bune și frumoase pînă cînd ordinele date de Krogh insultă decența innăscută a lui Anthony. Indignat și fără să anticipeze consecințele grave ale faptelor sale, acesta ajunge să-i dezvăluie, neoficial, o serie de informații unui jurnalist de mîna a doua, Minty, care este, asemenea lui, o victimă a vieții...

cam lung, jucat în frig. Înfațșarea lui o irita, pentru că un bărbat trebuie să se maturizeze, dar pînă să apuce să deschidă gura și să-i spună ce credea, i se trezi din nou tandrețea pentru această inocență absurdă. Căci el era complet pierdut, fără sorți de izbîndă în acea lume a afacerilor pe care ea o cunoștea atât de bine, care era și a ei: într-o lume de bărbați vicleni, el venea cu viclenii de copil; era necinstit, dar nu destul de necinstit. Iar ea era conștientă – dat fiind faptul că de mai bine de treizeci de ani îi împărțea gîndurile, îi simțea temerile zvîcnind în propriul ei corp – era conștientă de scrupulele lui imprezvizibile. Existau lucruri pe care nu le-ar fi făcut. Aceasta, își spuse ea, era uimitoarea diferență dintre ei.

— Ascultă, îi zise. Nu pot să te las aici fără bani. O să vii cu mine. Erik o să-ți dea o slujbă.

— Nu vorbesc limba. Și, oricum – se aplecă spre ea, lăsîndu-se cu toată greutatea pe umbrelă și zîmbind cu ațita detașare de parcă ar fi avut o mică de lire în bancă – nu-mi plac străinii.

— Dragul meu, răspunse ea iritată, ai rămas în urmă. Nu există străini într-o afacere ca a lui Krogh; acolo sîntem internaționaliști cu toții, n-avem țară. Nu sîntem o firmuță prăfuită din City1, moștenită din tată în fiu de 200 de ani încoace.

Existau momente cînd el părea să aibă aceeași intuiție ca ea, să prîndă fulgerător sensul ascuns și tăios al cuvintelor ei.

— Dar, dragă, poate că aici mi-e locul. Și eu sînt prăfuit, declară el, stînd în fața ei cu urbanitatea lui incertă, cu zîmbetul lui nesigur, în costumul lui bun, în singurul lui costum bun. Și, pe lingă asta, n-am nici un

fel de referințe.

— Spuneai că ți-ai dat demisia.

— Ei bine, n-a fost chiar așa.

— Ca și cum n-aș fi știut deja.

Se dădura la o parte ca să facă loc unui cărucior cu bagaje.

— Mi-e al naibii de foame, spuse el.

Poți să mă împrumuți cu cinci șilingi?

— O să vii cu mine, repetă ea. Erik o să-ți dea o slujbă. Ai pașaportul la tine?

— E la mine în hruță.

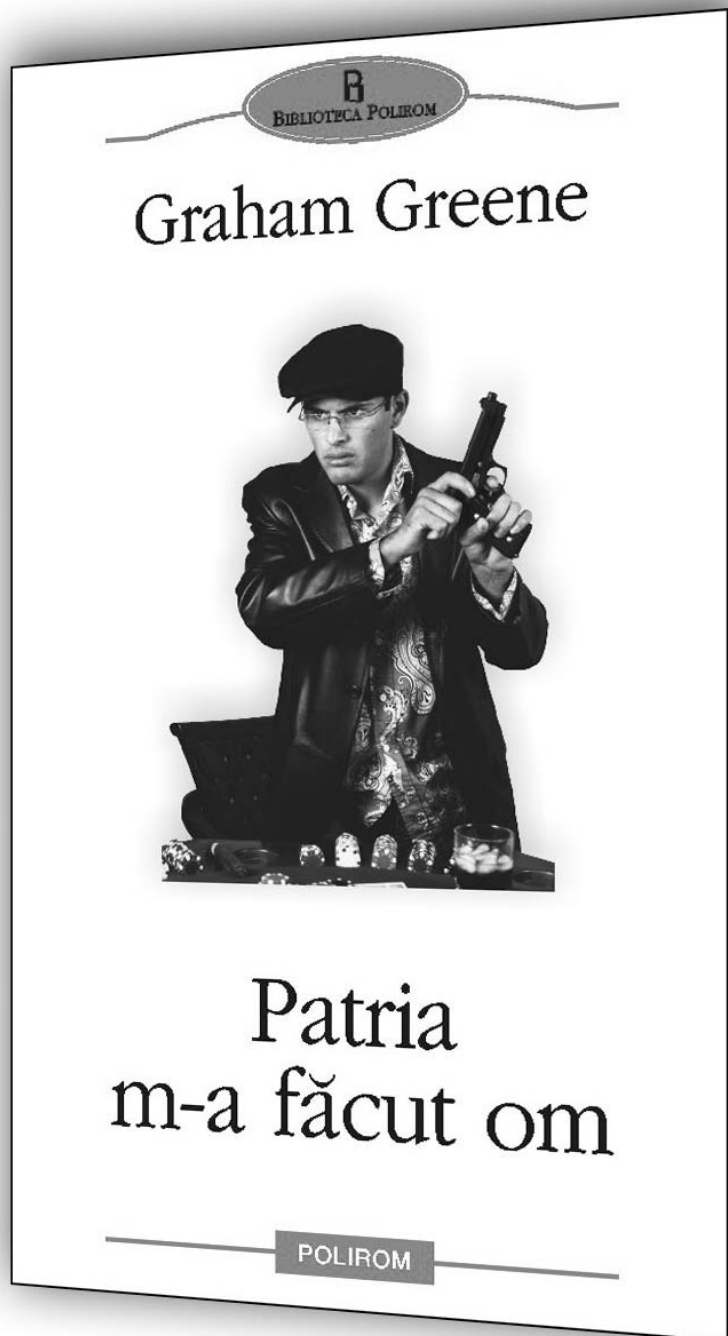
— Ne ducem și-l luăm.

Luminile unui tren care tocmai intra în gară căzură pe fața lui și ea pu-tu să-i observe – cu o tandrețe aspră, hotărîtă – șovăiala și frica. De-ar fi avut măcar cinci șilingi în buzunar, ar fi refuzat-o. Căci avusese dreptate atunci cînd spusese că și el e prăfuit: ochii lui erau încercănați de fuminginea Londrei, era la el acasă în virtețul asta de abur și fum, stînd la mese acoperite cu plăci de marmură, palăvrăgînd în fața dozatorului de bere, era la el acasă în hotelurile care ofereau camere pentru o singură noapte, în birourile amenajate în subsoluri, jovial printre micile valuri ale afacerilor suspecte și efemere, printre speculanții cu acțiuni. Și se gîndi: dacă nu l-aș fi cunoscut pe Erik, aș fi fost și eu la fel de prăfuită. Apoi spuse:

— Hai să găsim un taxi.

Se uita fascinat pe geamul taxului la magazinele de biciclete de pe Euston Road; în lumina electrică din spatele claxoanelor, din spatele spițelor și al bidoanelor cu soluție de cauciuc, licărea toamna și-i ceda treptat locul iernii, pe măsură ce luminile se stingeau și bicicletele erau puse bine pentru noapte.

— Oh, oftă el. Nu e frumos?

Andrei Șerban: „Mi s-a părut extraordinar să jucăm atât de aproape de Tanacu”

Fragment din intervenția regizorului dinaintea spectacolului de la Iași

După New York și București, Iașiul este al treilea oraș unde prezentăm *Sposedanie la Tanacu*, o realizare a Academiei Itinerante „Andrei Șerban”, a Institutului Cultural Român și a Teatrului Odeon. Odissea spectacolului a debutat la Plopi, în munții Apuseni, lângă Cluj, în 2007, unde împreună cu Tatiana Niculescu Bran, autoarea romanelor jurnalistice *Sposedanie la Tanacu* și *Cartea Judecătorilor*, de la care a pornit spectacolul, și cu o echipă de actori din mai multe teatre din țară, am făcut un *workshop*. Munca a continuat la New York și o primă variantă a spectacolului am jucat-o acolo, la teatrul La MaMa, cel mai reprezentativ teatru al avangardei americane, unde am realizat, în anii '70, *Trilogia greacă*. În luna mai, o serie limitată de spectacole a fost prezentată la Teatrul Odeon, acum, alte câteva reprezentații au avut loc la București. Când Oltița Cîntec mi-a propus să venim la Iași, mi s-a părut extraordinar să jucăm atât de aproape de Tanacu, într-un oraș ca Iașiul, un oraș electricizat, cu un magnetism atât de special. E un alt spațiu, acesta de la Teatrul „Lucaefărul”, generos, am reapeșat spectacolul pentru Iași, am refăcut luminile, va fi altceva decât la București. Este genial că am ajuns aici!

Sposedanie la Tanacu e un spectacol de teatru documentar, este o nouă formă de teatru, care nu s-a făcut pînă acum în România, un gen cu rigorile lui. Nu ne-am

propus să dăm sentințe, vrem doar să prezentăm faptele așa cum au fost, pentru ca fiecare spectator, fiecare dintre dumneavoastră să judece, să evalueze singur ceea ce s-a întimplat. Mulți cred că știu totul despre acest caz, dar de fapt nu știu nimic. Spectacolul relatează povestea așa cum am înțeles-o noi prin prisma cărții. Încercăm să înțelegem un fapt divers, luat din realitate, un fapt uman complex, contradictoriu, vrem să facem din teatru un act de viață, să-i surprindem adevărul. Este vorba despre o tinăra care nu și-a găsit locul în societate, iar destinul ei reflectă, din păcate, situația multor copii abandonate. E și o problemă a instituțiilor din România, dar e o problemă a României în ansamblul ei.

Sposedanie la Tanacu este un spectacol despre viața reală, cu persoane ce ne sînt contemporane. Unii dintre cei implicați se află în închisoare, în momentul cînd lucrăm la scenariu erau în proces. Unii sînt în libertate și încearcă să își liniștească conștiințele. Cazul Tanacu este o tragedie a conștiinței, o dramă a unei tinere, dar e și drama unei societăți. Spectacolul nostru e un experiment dramatic unic: încearcă să nu ia nici un fel de poziție, ci să spună povestea așa cum am înțeles-o noi prin prisma autoarei. Arta, teatrul, muzica trebuie să fie legate de viață, să facă parte din viață, să exprime viața, să încerce să înțeleagă viața. Cred că arta este în primul rînd făurită, născocită pentru asta.

Pregătindu-se pentru spectacolul ieșean, Tatiana Niculescu Bran a debutat pe scenă la București, s-a încălzit la București, jucîndu o seară înainte la Odeon rolul autoarei, pentru a se juca pe sine și în reprezentația de aici. După fiecare spectacol, purtăm un dialog cu publicul, pentru că ne interesează foarte mult opiniile dumneavoastră, emoțiile, stările prin care ați trecut. Vă rugăm să ni le împărtășiți, cei care doresc, la finalul spectacolului. După București, Iașiul este primul oraș din România unde jucăm *Tanacu*, ni s-a părut firesc să fie așa. Va mai fi un turneu, în toamnă, la Timișoara, și, foarte probabil, urmează un turneu internațional, în orașe europene unde există Institute Culturale Românești.

„Sposedanie la Tanacu” exorcizează definitiv moartea și nefericirea

Duminică, 6 iulie, ora 19, în Sala Mare a Teatrului „Lucaefărul” a avut loc, pentru prima dată la Iași, reprezentația unei producții regizate de Andrei Șerban. Este vorba despre *Sposedanie la Tanacu*, realizat în cadrul Academiei Itinerante „Andrei Șerban”, o inițiativă a Institutului Cultural Român din New York și a Ecumest. Spectacolul a putut fi prezentat la Iași grație programului „RezidentArt”.

Emilia Chiscop

La trei ani și cîteva zeci de kilometri distanță de exorcizarea prin moarte de la Tanacu, duhurile celor năpăstuiți de această terifiantă tragedie s-au intrupat pe scena mică a Teatrului „Lucaefărul” din Iași, în chipul cel mai aievea cu putință. A fost acolo duhul cel bun al măicuței Irina Cornici, dar și duhul ei cel rău, posedat de diavol sau mai degrabă de schizofrenie, dacă nu cumva de singurătatea și nefericirea unei copilării chinute la casa orfanilor, transformată într-o memorie traumatizantă căreia copila avea să-i cedeze. A fost și părintele Corogeanu, acest idol al sărmanilor din satele sărace de pe dealurile seci ale Vasluiului, care-și îneca năpasta ori în țuca de prune, ori în misticism.

Reconstituirea

Tragedia de la Tanacu s-a repetat pe scena de la Iași (unde Academia Itinerantă „Andrei Șerban” a făcut, la invitația Oltiței Cîntec, cel de-al patrulea popas după Plopi, în Apuseni, New York și București) cu autenticitatea purificatoare, exorcizatoare, cu care ar pune-o în scenă un tîmăduitor al minții. E ca și cum Andrei Șerban ar fi fost în postura unui psihiatru care optează, într-un efort ultim de vindecare, pentru terapia prin șoc, prin reconstituirea la milimetru a situației traumatizante, silindu-și personajele să îi facă față a doua oară. Aproape că te aștepti ca, la final, să se întimplă minunea ca viața să revină la normal, iar oamenii aceia năpăstuiți să se curețe de spaimă, de moarte și de nefericire. Iar acest lucru pare să se petreacă atunci cînd, la sfîrșitul spectacolului, Irina Cornici, călugărul Corogeanu, maicile și toți ceilalți coboară de pe scenă, țintuindu-și spectatorii preț de secunde, cu ochii fiși și cu mimica feței înepenită, de parcă trupurile lor s-ar fi golit complet, ca și cum spaima, moartea și nefericirea ar fi fost definitiv exorcizate.

Trecutul și prezentul se amestecă în spectacolul lui Andrei Șerban la fel de natural ca într-o memorie umană. Cînd intri în sală ai pașit deja într-o altă atmosferă și într-un alt timp, căci pe scenă te întîmpină cu toții, și starețul Corogeanu, și celelalte maici, și doctorii, într-o postură de execuție publică, la care au fost de altfel supuși după ce s-a

întimplat tragedia din aprilie 2005. Ne aflăm în fața unui interogatoriu din timpul anchetei. Chița, prietena de orfanat a Irinei Cornici, e urcată pe o cruce de lemn pentru a reconstitui ritualul exorcizării acesteia din urmă. Într-un colț, procurorul consenmează declarațiile martorilor. Pe nesimțite, ziua de azi se face ieri, iar episoadele acestei incredibile, dar reale „telenovele monastice” se înlănțuie ca într-o muncă de documentare, de unde și eticheta dată spectacolului, aceea de teatru documentar, după romanul non-fictiv al Tatiane Niculescu Bran. Aflăm treptat de copilăria chinută a Irinei și a Chiței, foste orfeline care au gustat din iadul unor astfel de stabilimente – de lipsa de afecțiune care degenează într-o nevoie disperată de dragoste între cele două, cu accente de lesbianism, la abuzurile sexuale din partea pedagogilor. Vedem aici și partea meschină a vieții bisericesti – ipocrizia și oportunismul episcopului care afeșează aerul toleranței și ecumenismului, fiind de fapt lipsit de orice toleranță față de starețul de la Tanacu, mai apropiat de învățăturile părintelui Cleopa decît de poruncile politicii sinodale.

O sumă de drame la fel de mari și de adevărate

Andrei Șerban proiectează toate piesele acestui puzzle cu un ochi echidistant, evitînd judecățile de valoare, cum el în-

suși a spus pe scenă înainte să înceapă piesa. Nici o tușă nu e mai groasă decît alta, fiecare personaj e încadrat în propriul context, spectacolul fiind astfel o sumă de drame, la fel de mari și de adevărate. Nu e doar drama morții tinerei Irina, e și drama credinciosului părinte Corogeanu, care ajunge să se îndoiască pînă și de dragostea lui Dumnezeu, cînd se vede acuzat de crimă, el care nu a voit decît să scoată dracii din fată. Primitivismul nu exclude, la urma urmei, bunele intenții, nu-i așa? Dar pînă și a-l acuza de primitivism pe Corogeanu pare nedrept, cînd chiar medicul psihiatru din Vaslui, el însuși un mistic prin educație maternă, pe jumătate mort din cauza blazării, îi recomandă starețului: „Mai bine o țineți la mănăstire să vă rugați pentru ea!” E drama maicilor care au muncit cu brațele ani în șir la mănăstire, iar acum se văd fără nimic, alungate, căci starețul lor vinovat de crimă rămîne fără antimis, fiind înlăturat de la săvîrșirea celor sfinte, tocmai el, renumit printre săracii Moldovei că îngroapă morții fără să ceară bani!

Iar pentru a spori autenticitatea spectacolului, Andrei Șerban recurge la soluția proiectelor, în fundal, a unor scenete derulate la televiziune în timpul anchetei. Îl vedem și pe Cătălin Radu Tănase, reporterul special în situații de criză, interviuîndu-l pe Daniel Corogeanu. Ba chiar replici reale din interviurile cu starețul, cu Chița și cu alții sînt păstrate în piesă, iar actorii, costumați identic și deveniți foarte asemănători la chip cu eroii reali, doar fac playback, în timp ce înregistrează curge în spatele lor.

Rezultatul acestei mobilizări de forțe și de geniu artistic e magic și, într-adevăr, tîmăduitor. Exorcizarea prin reconstituirea tragediei chiar se petrece, dar e o exorcizare a publicului. Andrei Șerban reușește să reverse în sufletul privitorilor adevărata compasiune, în sensul profund al moralei creștine, care ne îndeamnă să nu judecăm, ci să încercăm mai întîi a înțelege.

Andrei Șerban la Plopi, în 2007

Academia Itinerantă
„Andrei Serban”/ICR
New York/Teatrul
Odeon, București

Spovedanie la Tanacu,
după un roman
jurnalistic de Tatiana
Niculescu Bran
Dramatizare de Tatiana
Niculescu Bran

Regia: Andrei Serban

Elemente scenografice:
Oana Lazăr

Filmări documentare:
Mirel Bran

Cu: Csilla Albert,
Richard Balint, Lamia
Beligan, Ionut Caras,
Ramona Dumitrean,
Cristian Grosu, Cătălin
Herlo, Cristina Holtzli,
Nicoleta Lefter, Mara
Opris, Relu Poaelungui,
Andrea Tokay,
Florentina Tilea.

La Iași, atît de aproape de Tanacu

Oltița Cîntec

Mă număr printre spectatorii privilegiați ai *Spovedaniei la Tanacu*: am fost marior la o reprezentație în București și am făcut-o posibilă pe cea de la Iași. Cum ceea ce îi interesează pe realizatori după fiecare reprezentație, în discuțiile cu publicul, sînt trăirile la cald și nu frazele teoretizante, mă lepad (pentru aceste rînduri) de straiela de critic și relatez despre emoții. Despre cele de la București, despre cele de la Iași. Se zvonea că e un spectacol dur. Unii actori n-au rezistat și s-au retras din proiect; unii spectatori păreau, indignați sau supra-tensionați,

sala; alții nu aveau curajul să vină; alții reveneau. *Spovedanie la Tanacu* e un spectacol tot atît de dur precum realitatea care l-a generat. În spațiul de joc de la Odeon, la cîțiva pași distanță de actori, de oamenii reali pe care îi intrupau, mi s-a părut cutremurător, grotesc, cumplit, dar adevărat. După ce prima pagină a ziarului și *prime-time*-ul televiziunilor au epuizat Tanacu, trecîndu-l la „arhivă”, proiectul lui Serban îl readuce și-l menține în atenția publică. Pe calea teatrului, cu rigoare documentară, cu sensibilitate estetică, pentru a nu uita. Sînt fapte de viață ce nu pot fi clasate.

Cineva mi-a spus la București: „Nu vor fi probleme, acolo la voi, la Iași?”.

Aici, la noi, la Iași (eu sînt, de fapt, ardelenca, ieșeni m-au adoptat), în cea mai estică metropolă a UE, a fost încă și mai intens ca stare, mai dens ca emoție.

Orizontul de receptare diferit, noul spațiu teatral, proximitatea de Tanacu, legăturile strîne ale actorilor, ale citorva, cu Iașul (loc de baștină, oraș al studiilor), publicul au amplificat miza afectivă. Prin mizanscenă, nu numai evenimentele de la Tanacu au fost teatralizate, ci și spectatorii. La Odeon, prin aducerea lor în scenă; la Iași, prin coborîrea actorilor printre spectatori.

Transa s-a transmis în fluxuri reciproce. Au existat momente cînd sala părea că nu mai respiră. Au fost situații în care auzai cum inimile bat atît de tare, încît dau să ne sară din piept. Pentru o seară, tragedia Irinei Cornici ne-a tulburat și ne-a unit prin împărtășirea vinovației: „Unde eram cînd acest copil își trăia apocalipsa?”.

achitat cuiva.

Metroul stă, sta-i-ar placa pe cavou. O voce feminină face, la megafon, anunțuri promoționale insinuante. Sună cam aiurea pe persoanelor aproape goale. „Consumați produse vegetale! Ați avea încredere în carne?”

În Pasajul Universității, șantierul a încremenit. Lucrătorii au luat o pauză mai lungă și numai vînzătorii de ochelari de soare întind către tine mîini fantomate. Liniște ca într-o catedrală. Trași puțin praf în piept, cît încă ești la adăpost. Te gîndești la clownul cu o singură mîna care-și scapa bilele pe jos și pe care călătorii l-au acoperit cu bani ieșiți din circulație.

Afară e urgie. Ferestrele strălucesc, aruncîndu-ți în ochi

și-n ceață toată energia solară. Aeru-i fierbinte și gros, o ciorbă. Cînd apeși butonul de la interfon, 33 d. C., degetul intră prin perete și se scurge dincolo, amestecat cu moloz.

O voce dogită, de om proaspăt sculat din somn, îți bate în urechea stîngă: „Ce-ai, m' P' cine l-a găsit? Pleacă, mey. Run, rabbit, run!”. Te strecoi printre zecile de cutii poștale. Deschizi ușa liftului, intri, o iei din loc. Oprești între etaje și pui palma pe zid. O peliculă subțire de răcoare. Stai așa cîteva minute. Trebuie să te duci sus.

Învîrți cheia – abia se învîrte, ca de obicei – în broască. Cu un orăcîit stîns te-a lăsat să intri. Faci un pas, doi și pornești aerul condiționat. Ești copleșit de faptul că

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu &
Emil BRUMARU

Fragment fără sîmburi

Veronica D. Niculescu: S-a atins un ideal în Lumea Fructelor: strugurii fără sîmburi. Azi, în micul magazin de legume și fructe abia descoperit pe o străduță din Sibiu, am cerut o pungă. Erau cîteva, aranjate ca niște soldaței pe tarabă. „Pot să vă aleg eu una?”, m-a întrebat vînzătoarea. Sigur, vrea să mă fraierească, la asta m-am gîndit, recunosc. Dintotdeauna m-au fraierit vînzătoarele, așa că nu era nimic nou, doar constatam... S-a aplecat și mi-a oferit de sub teigheea... o minunăție! Perfecțiunea întruchipată – un kilogram de struguri fără sîmburi, aurii, cu boabe mici, cuminți așezați în punga de hîrtie subțire, fină. Am purtat-o spre casă în brațe, ca pe-o orhidee.

Emil Brumar: N-am văzut în viața mea struguri fără sîmburi! De unde scoți toate minunile astea? La voi, la Sibiu, se pare că e o țară aparte, o cetate medievală cu orologii muzicale și globuri transparente numite boabe de struguri...

V.D.N.: Merg pe străzi lăturalnice, acolo se petrec lucrurile... Mi-am dat seama că, probabil, din astfel de struguri se fac stafidele! Acum traduc ceva și mi-a sărit în ochi că „Țigările englezești întotdeauna miroasă prune uscate”. Frumos. Tot a copilărie miroase. Sincer, mă gîndeam că veți spune că strugurii fără sîmburi n-au nici o noimă. Și le pregăteam apărarea. Dar nu există apărare mai bună decît boaba lor dulce.

E.B.: Dar eu nu am văzut struguri fără sîmburi, cum să-i „atac”? Mă uimesc, mi se par perfecți, limpezi, clătinați în aer au străvezimea lacrimii ovale de înger. Cît despre prunele uscate... mmmmmmm... ce deliciu! Iar mirosul de tutun bun are ceva care îmi amintește tot de copilarie, de tutungeriile de pe strada Socolei, unde stam... În vitrine mai erau ziare îngălbenite de vreme, cu mirosul acelei special de foaie veche, miros blind... atrăgător... îți venea să-ți bagi nasul între foile uscate și să

aspiri adînc, ca îmbătat... Mă mai obsedează mirosul de marmeladă de caise... Iar, de la Belcești, parfumul hrînitor al magiunului făcut în cazane, la foc, învîrtind pasta cu o lo-pățică de lemn, pînă noaptea, tîrziu...

V.D.N.: Mirosurile, mirosurile din copilarie... Da, tutungeriile vechi. Mă trimitea tata după țigări, alergam într-un suflet să îi iau – vai, nu erau țigări bune! – Amiral sau Snagov sau, mai rar, mentolatele Zefir, cu cutia verde cartonată. Le miroseam pe drumul spre casă, făceam să scrișnească sub degete firisoarele de tutun captivate în folia de celfon și inspiram adînc. Acasă, fiecare într-un fotoliu, cu masa lungă între noi – el fuma, eu îi luam cite o țigară și o plimbam neaprinșă pe sub nas... Marmelada. Marmelada se vindea în calupuri uriașe, pătrătoase, la aprozar. Prunele uscate aveam să le descopăr la o colegă, în clasa întâi. Cînd m-a servit prima oară, am crezut că sînt niște gîndaci uriași, n-am vrut să mă ating. Ea a rîs cu lacrimi și-a gustat prima, să fiu sigură... Strugurii fără sîmburi vi-i imaginați bine. Perfecțiunea. Ca o lacrimă ce te și se sparge între cerul gurii și limba.

E.B.: Magiunul pe care îl făceam într-un recipient mare, învîrtind materia adevărată plină de bulbucii cu lopata de lemn, pe rînd, după cum oboseam, o numeam povidă... Cred că așa se spunea în Basarabia la magiun. Tata nu fuma. Eu am fumat prima dată chistoace culese chiar din closetul infernal al haltei. M-a prins un unchi de al meu și m-a spus... A fost prima bătaie cu cureaua aplicată de taică-meu... După ce m-a bătut, m-am dus în curtea din spatele haltei și am fumat pe deindele o țigară adevărată, albă, lungă, luată din sat, de la un negustor ce mi-a dat țigări (ziceam că pentru acari) în schimbul unor ouă furate de mine din cuibarele găinilor, de prin grajd...

(Va urma)

Căldură mare

Cronica onirică

Cald. Teribil de cald,
mon cher.

37 de grade oficial, dar guvernul iarăși ascunde adevărul. Îți zic eu, sînt 44 de grade, nici mai mult, nici mai puțin. În creierul nostru funcționează pînă la 37. Am citit chiar azi în gazetă.

Asfaltul e moale și încins ca o pîrjoală. Ciinii latră răgușit după garduri. Pisicile au dispărut și-o să se întoarcă mai pe seară.

O pensionară cu o pălărie care-i acoperă jumătate de față traversează foarte prudent o stradă pe care nu trece nimeni și nimic. Pe bulevard, mașinile

oprite la stop claxonează strident și disparat. Ar vrea să facă la dreapta, cînd sînt obligate s-o ia la stînga. Ar fșni în intersecție, dar aerul condiționat a clacat și șoferii sînt moi. Pe fețele lor se văd neimplinirile trecute, prezente și viitoare.

Automatele cu de toate au de toate: sandvișuri cu șuncă și pește, sticle de Coca-cola, ciocolățele. Numai apa s-a terminat. Aurolacii care le brutalizează îndeobște nu se mai văd nici ei. Dormitează într-un canal umed sau au plecat la mare. Pe la Politehnica se vîntură doi bacalarioați, care probabil mai au ceva de

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

merge. O pală de aer rece îți trece peste creștet. Mașina se pune pe treabă. O simți cum îți face programele, cum trece de la o treaptă la alta. E o racheta vijitoare pe care o s-o primești în piept. Te așezi în mijlocul camerei, cu picioarele înfipite în podea și cu brațele în sus. Degetele rășchirate. Bine. Dar trebuie să stingi lumina. Cine naiba a aprins-o? Iar nu găsești comutatorul.

S-a prelinș mai mult și acum e aproape de priză. Nu-i problemă. Trași jaluzelele pînă cînd se face o umbră groasă.

Da! Una la o parte, îți lipești fruntea de geam și panoramezi. Afară copacii își apără crengile cu niște frunze mari, verzi, de junglă.

Gresia din spate îți dă un frison. Te amuză pe ea ca în Snagov și o îmbrățișezi cu toată pielea. Hainele au zburat de mult și stau ude pe un fotoliu. Gol-goluț, te întorci pe spate, în incubator. Îți întinzi cît poți de mult mîinile, pînă dai de ușa metalică. De pe peretele din față o mască venețiană abia întrezărită îți zîmbește chinuit.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Raliu cu cireșe

Iar am zbughit-o puțin prin țară, așa că săptămîna trecută n-am răspuns la apel în pagina 12. Nu știu cît a suferit „Suplimentul”, dar mie una cele trei zile mi-au încărcat bine bateriile și mi-au dat multe prilejuri de bucurie. N-a fost nevoie decît de-un pic de nebuneală. Așa am ajuns marți, după miezul nopții, în București și-am dovedit că prietenul la nevoie se cunoaște. Am plecat doar ca să am de unde mă întoarce acasă a doua zi în zori, e drept nu cu trenul, ci pe post de co-pilot pentru Delia. Deși a întîrziat mult, Intercity-ul și-a făcut toți banii, pentru că în vagonul pe care stă scris *express* am lucrat cît în două zile acasă. Răcoare, lumină bună, fotolii reglabile, măsuțe cu priză. Am citit și-am leptopuit cu afîta spor încît la una noaptea abia m-am dat smulsă din brațele CFR-ului. Ceea ce, trebuie recunoscut, a fost primul prilej de bucurie. Alte zeci de motive care mi-au picurat endorfină în psihic s-au ivit pe drum, cînd am descoperit o felie de țară necunoscută pînă miercuri, 2 iulie 2008.

Ceva-ceva din aerul sudului apucasem să amușin în copilărie, cînd mi-am petrecut verii întregi prin satele din preajma Bucureștiului, unde sora mamei era bucătăreasă la felurile IAS-uri. Se vede însă că am adulmecat prea puțin, fiindcă atunci cînd am trecut pe lângă frumoasele foste conace și vile moșieresco-burgheze din Caracal, mi s-a răsturnat un car de prejudecăți. Ceva mai înainte, la Alexandria, alt motiv de mulțumire uimită: un centru nou, fără mare stil, dar curat bec și îngrijit, cu oameni săritorii și zîmbăreți. Pe drum, sate în febra refectării și construirii. În schimb, la Buzescu, cît pe ce să mi se perforzeze retina din cauza palatelor țigănești. Cine le știe doar de pe youtube (2007) sau din

poze neaduse la zi n-a văzut nimic. Și totuși, după ce era să fac infarct, inima mi-a săltat de o mîndrie cam prostească, deoarece mi-am dat seama că, prin comparație, palatele de pe Bega au clasă în chiciozitatea lor.

Din toată călătoria însă mi s-a înfipt pururi în inimă drumul pe Clisura Dunării, pe la Cazane, altă premieră absolută pentru mine. Șosea ca-n Austria, peisaj de top european, sate care ies din amorțeală. Și în zare – Munții Semenicului, unde ne-am prelungit raliul ca două mamaie cu suflet hipiot la sfîrșit de săptămîna. Așa am ajuns în băutura caselor de vis ale Magdalenei din satul cărășan Cuptoare și ne-am cuibărit alături de stăpînă și de cei doi Vulturi. Ce se vede, aude, miroase în zori, la prînz, la apus, ba chiar noaptea, cînd ieși pe terasele de piatră năpădite de tradafiri, caprifoi, iasomie și lavandă, nu poate fi povestit în cuvinte. Așa că n-o să descriu nimic și-o să strecor doar puțin epic, plus stare.

Simbătă seara, în timp ce la București se dădea de ceasul morții Bestfestul, la Cuptoare, după o zi de plivit în grădină, făcut mîncare, spălat vase, dar mai ales de tîndălit la soare, ne-am gîndit (Magdalena, Smaranda, Delia și eu) să ieșim la plimbare ca patru grații eliberate. Am luat-o pe lângă magazinul sătesc, pe lingă o mică cîreadă de vaci, și-am urcat pe culmea năpădită de-o ferigă sinistră, plăticoasă. Apoi am coborît prin fiște și pîlcuri de fași și de mestecenii. Era atîta liniște și bine încît cred că am fi putut să mergem fără oprire pînă a doua zi. Iar cînd am ajuns în livada de la marginea satului și-am început să mîncăm de pe crengi, minjite pînă la urechi, cireșe negre, cărnoase, în ochi ni s-a aprins o bucurie mare, de parc-am fi ieșit pe 5th Av. cu cite un Louis Vuitton ținut lejer de toartă.

De la nuvelist la povestaș... Și înapoi?

Unul dintre cei mai remarcabili scriitori afirmați după 1990, Bogdan Suceavă reprezintă și un potențial „caz” al literaturii române, depășind ineditul contemporaneității. Plecat de mult

timp din țară și stabilit în Statele Unite ca matematician, el publică destul de constant în România o proză ale cărei rădăcini nu s-au mutat din solul natal nici măcar cu un centimetru.

Doris Mironescu

În urmă cu patru ani înregistram cu surpriză problematica identitară vehiculată cu grație și umor de către matematicianul din California în romanul *Venea din timpul diez*, considerînd-o reacția unui intelectual critic la excesele de pășunism autohtonist. Doar că această reacție venea de pe plaiul însoțit al Californiei, nu din valurile Dimboviței, și aparținea unui discipol mărturisit al lui Dan Barbilian, unui îndrăgostit de lumile pure și improbabile ale geometriilor superioare. Se vede că, de departe, chestiunea națională capătă un sens mai urgent și mai personal decît îl poate avea acasă.

Odată cu *Miruna, o poveste*, Bogdan Suceavă ne mai oferă o surpriză, plasîndu-se și mai hotărît pe solul autohtoniei. De astă dată, genul proxim al scrierii sale e chiar cel

național-folcloric, continuîndu-i pe Sădoveanu și Voiculescu, cu inserții și aluviuni prozastice dinspre autori mai noi, care și-au propus să actualizeze tradiția, între care Bănulescu, Agopian și Bogdan Popescu. Ceea ce vrea să spună că istorisirea de întîmplări vechi, cu iz de baladă (războiul cu lupii al lui Constantin Berca), este completată de relatări istorice, atestabile, doar ușor contaminate de un fantastic aparținînd fabulației populare (bătălia de la Rahova, cu polcovnicul îmbibat de alcool, care ia foc de la un glonte, sau prinderea tilharului Oarță Aman din codrii Vlăsiei), în cele din urmă posind în realismul magic ce contrazice violent realitatea, destabilizîndu-i legile și invitîndu-le în loc pe acelea, capricioase, ale ficțiunii (călătoria pe sub munți a aceleiași Berca, din Făgăraș pînă la Pireu). Istoriile compun, pe sîrite, viața unui același personaj, un țaran de la începutul secolului XX, așa a făcut și războiul cu turcii. Gospodăria acestuia devine un loc al miracolelor, temut de către toți vecinii și dușmănit de către vrăjitoarea *en-titre* a satului, baba Fira. Nu se mai știe dacă e vorba într-adevăr de minuni săvîrșite de un stîntor al tainelor (capabil să împietrească animalele sălbatice printr-un simplu gest cu toiașul cu măciucile verde) sau, într-un joc de mistificări specific și el fantasticului

sud-american, dacă nu cumva țărani, temători de nou, îl mitizează ei pe venetic (pendula elvețiană cumpărată de Constantin Berca, în special, îi bagă în sperieți). Așa încît existența musceleanului Berca, întîi-stătătorul unui neam din care povestitorul însuși face parte, rămîne una miraculoasă, așa cum șade bine unui părinte fondator.

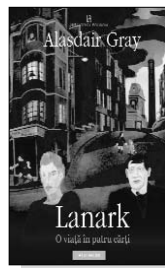
O poveste pentru Miruna

Teza descifrabilă a povestirii este una mai degrabă pășunistă, intenția de epopee națională în o sută de pagini dăunîndu-i cel mai mult. E drept că autorul observă acest lucru și se străduiește să risipească norul etnocentrist, însă nu reușește pînă la capăt. Mai întîi, el distribuie povestea într-o ordine anticronologică. Povestea lui Constantin Berca este spusă de către fiul său, ajuns și el om bătrîn, unor copii, așa încît ea sare de la una la alta. Unele episoade rămîn fără legătură, tranziția între povești se face abrupt, fără nici un protocol, fie acesta cel din *O mie și una de nopți*, fie cel din *Pe strada Mintuleasa*. Astfel, istoria de familie se destramă, dispăre, mitul nu mai vizitează cu obstinție un singur personaj, finalitatea respectivei istorii întîrziind să se coaguleze în vreau-nu din sensurile așteptate. Și Constantin Berca, și tilharul Oarță Aman, și baba Fira și ceilalți rămîn, pînă la sfîrșitul cărții, piese într-un puzzle. Or, o istorie națională sau de familie nu se poate povesti în felul acesta imbricat și orizontal. Un punct pozitiv pentru Bogdan Suceavă.

Un alt mod prin care autorul risipește aura pășunistă a cărții sale, adesea aflată în pericol să cuprîndă totul, este „rama”. Poveștile lui Nicolae, fiul lui Constantin Berca, sînt spuse reprezentanților celei de-a patra generații, povestitorul însuși,

SEMNAL

Alasdair Gray, *Lanark: O viață în patru cărți*, traducere din limba engleză și note de Magda Teodorescu, colecția: „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 720 de pagini, 39.95 lei

Încă de la apariția sa, în 1981, *Lanark: O viață în patru cărți* a fost declarat o capodoperă amintind de Dante, Blake, Joyce și Kafka. Publicat pretutindeni în lume, a devenit unul dintre cele mai influente romane din a doua jumătate a secolului XX: într-un stil de o bogăție și complexitate inegalabile, Alasdair Gray ne vorbește despre imposibilitatea oamenilor de a iubi cu adevărat și despre nevoia copleșitoare de a o face.

Anthony Burgess spunea că, din întreaga literatură de limbă engleză de după 1945, *Lanark* ar fi unicul roman comparabil cu *Ulise* al lui James Joyce. Respins în repetate rînduri de agenți literari și editori din pricina dimensiunilor considerabile și a structurii neobișnuite a cărții, Gray a reușit s-o publice în cele din urmă la o editură micuță din Edinburgh, astăzi celebra Canongate. Roman ce depășește 700 de pagini, *Lanark* sfidează orice încercare de a-l rezuma. Asemeni capodoperei lui Vonnegut, *Abatorul cinci*, este o combinație halucinantă de imaginari și autobiografic. Cartea a treia, care deschide romanul, ne prezintă o lume infernală, văzută prin ochii unui tînar fără trecut, care, în lipsa unui nume, preferă să-și spună Lanark, primul cuvînt citit sub o imagine lipită pe peretele unui compartiment de tren. Orașul în care ajunge este cufundat într-o noapte perpetuă, iar locuitorii săi, care nu muncesc niciodată, dispar adeseori în mod inexplicabil.

Centrul Național al Dansului

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: +40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

alternativ

Supliment

HotNews

cafe deko

un puști captivat de Tom și Jerry, și Miruna, „moștenitoarea” culorii ochilor bunicului și deținătoarea unui misterios legat familial. Din cite ni se spune, destinata de drept a poveștilor muscelene este Miruna, și nu povestitorul, ceea ce adaugă nu doar o aură de mister suplimentar, ci și o interesantă notă de naivitate epică pe care Bogdan Suceavă ar fi putut s-o speculeze cu mai mult folos, urmînd linia lui Slavici din *Budulea Taichii*. Naratorul nu înțelege prea bine ceea ce i se povestește, așa încît presupune că istorisirile îi sînt adresate surorii sale mai mici, care i se pare că posedă mai multe afinități – culoarea ochilor! – cu bunicul. Plăind-o pe Miruna în postura destinatarului poveștii, Bogdan Suceavă își desemnează cumva intenția scrierii – nu ca literatură pentru copii, firește, ci ca proză cu miracole, ca lume a înclinărilor, ca nod oniric din care se țese lumea celor trei: „Azi nu știu dacă bunicul și-a dat seama ce urmări vor avea poveștile sale, dar odată ne-a spus, așa cum ai vorbi unui om mare, un lucru pe care îl înțeleg abia acum: că un amestec bine potrivit de istorii ține pe spatele lui întregul Pămînt și ajunge să ne explice lucrurile dinăuntrul lor inspre afară”.

Păcatele povestitorului

Nu mai că tot de aici decurg și slăbiciunile scrierii, unele care nu pot fi trecute cu vederea. Dacă esențială este povestea, atunci nu poate fi lăsată la voia întâmplării atmosfera fantastică, chestiune de limbaj și de tehnică narativă. Prețiozitatea, acoladele retorice, decorația stilistică sînt tot atîtea păcate ale poveștii. Și nu atît prezența lirismului dăunează, cît insuficienta pregnanță a unui tip a-nume de lirism. Bogdan Suceavă practică, pe rînd, „lirismul” de compunere școlară („Vîntul acela cu miros dulceag trecuse și el timpuri și dealuri, mîngîiașe pînzele apelor, iar acum atîngea în București limbile de argint ale celor trei sute de clopote, care se topeau în sunete tirzii, la vremea amurgului”), fantasticul poetic, tenebros („Constantin Berca se aplecă pentru a ochi stalacticele de intrereric ce străjuiau ca o pădure bolta aflată în înălțimile sălii de peșteră, o înălțime spre care privirea nu ajungea, dar unde se ghiceau zburdînd în văzduh lilieci”), dar și lirismul de folclor contrafăcut, mimînd de aproape modele deloc autentice („auziră încă de departe bocet tînguitor de flăuier. Era imaginea lumescă a unui dor nemăsurat, fără de seamăn, o sfîșiere a inimii pentru o depărtare despre care oamenii n-au născocit cuvinte pentru a

o numi, dar au cîntec”). Colacionarea atîtor moduri stilistice bulversează cititorul, împiedicîndu-l să se instaleze într-o dispoziție de receptare oarecare pentru a pătrunde în „lumea poveștii”. Nici nu prea se mai poate vorbi de o poveste, în aceste condiții.

Eșcul *Mirunei* se datorează unei manipulari nu prea îndemnatice a narațiunii. Fapt curios, dacă ne gîndim că Bogdan Suceavă este autorul unor remarcabile nuvele (*Imperiu generalilor tirzii*, *Bunicul s-a întors la franceză*) scrise în cele mai diverse maniere, de la narațiunea

istorică, la fantasticul ambiguu și ironic. Devenit povestea, el își îngustează posibilitățile și își pierde siguranța de sine. Probabil că scrierea de față epuizează o cale pe care un prozator încercat nu și-o putea permite să o rateze. Însă navelistul de mai an trebuie să se întoarcă și să preia comanda.

Bogdan Suceavă,
Miruna, o poveste,
Editura Curtea Veche, 2007

VERBA WOLAND

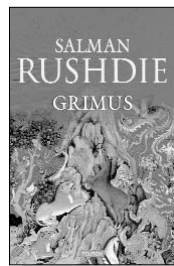
Ruxandra CESEREANU

Piața U și reveriile mele hipote

Există pe lumea aceasta magia poveștilor (poate că este prima pe care o gustăm), există apoi, cum altfel, magia dragostei, există magia călătorilor și atîtea altele. În Piața U (Piața Universității din București), însă, altfel de magii se manifestă pentru mine întotdeauna cînd ajung acolo: magia curajului și apoi magia ori mai exact reveria *flower-power*. Întotdeauna cînd se face gol în jurul meu și lumea dispăre în Piața U (oricîtă forfotă ar fi și oricît ar glăsuși cu foșnete și în fronda studenției plimbăreți de la Universitate, pe care îi privesc de obicei mustăcînd), întotdeauna mă gîndesc la ce va fi fost acolo în 21 decembrie 1989 și apoi la singura perioadă de grație din postcomunismul românesc, sfîrșit de aprilie pînă la jumătatea lunii mai 1990 (chiar dacă mîtingul maraton nu s-a încheiat, forțat și violent, prin intermediul poliției, apoi a minerilor bătăuși, decît în 13-14-15 iunie 1990). Piața U, kilometrul zero, Golania. Inima mea bate mult mai tare acolo, în Piața U, și știu foarte bine de ce. Și niciodată nu sînt tristă în chip vădit, chiar dacă o melancolie senină e cu mine și-n mine. Vorbeam despre o magie a curajului. Știu foarte exact că totul a depins, pentru bucățica de Levant cu damfuri și amoralitate funciară care este România, de după-amiaza aceea de 21 decembrie 1989. Magia curajului funcionează însă și pentru Piața U în zilele ei de glorie. Dar este o Piață U, unde în mintea mea se suprapune destul de puternic o reverie hipotă. Piața U a fost atunci un soi de mișcare *flower-power* întîrziată, oarecum retardată și avortată, adaptată la *roumaine*. Sensul de *Anti-Establishment* era la fel de consistent

precum în cazul canonic *flower-power* occidental, dar orientarea ideologică era într-un totu opusă: hipioții occidentali au flirtat decisiv cu marxismul, în Piața U unanim a fost anticomunismul. Altfel însă, cum să fie de mirare că majoritatea populației băstinașe nu i-a înțeles și soluții, pe cîntăreții de folk care post-bob dylan-izau, pe bisericășii într-un non-violență reluîndu-l pe Gandhi într-o formă autohtonă, ecumenică! Ironia, vioșia, atmosfera (paradoxală) de falanster, greviștii foamei, parodia secerii și a ciocanului, Piața Tien An Men II. Graffiti-ul acesta a dispărut de mult de pe zidurile Facultății de Arhitectură și, totuși, eu tot acolo îl văd mereu, de cite ori ajung în Piața U. Și mai văd și pe mine, prin 1981, întorcîndu-mă de la ultimul festival de rock progresiv de la Costinești: cu părul împletit în vreo 20 de codițe, cu un șnur de piele cu centime franțuzești aranjate țigănește în cea mai lungă suviță, cu brațara dintr-o furculiță de aluminiu la glezna stîngă, cu blugii strîmțați foarte, cu un tricou cu înscrisuri și cu o cămașă bărbătească de-a tatălui meu, împrumutată de bună voie, o fată de 19 ani sărătată ca naiba de la Marea Neagră (era cît pe ce să mă dea jos din tren o doamnă elegantă și înțepată). Ascultînd în draci Pink Floyd, Van der Graaf, dar fredonînd și Kiss ori AC-DC. Nu știu cum aș fi fost eu la Monterey sau la Woodstock, dar mă gîndesc uneori la cum ar fi putut să fie, chiar dacă nu vreau să fiu altceva decît exact ce sînt acum.

Salman Rushdie, *Grimus*, traducere din limba engleză și note de Daniela Rogobete, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 376 de pagini, 39.95 lei

Grimus (1975), romanul de debut al lui Salman Rushdie, prezintă povestea lui Vultur-in-Zbor, un amerindian devenit nemuritor, care – după secole întregi de peregrinări prin lume – ajunge într-un loc misterios numit insula Calif, unde speră să găsească o cale de a îmbătrîni. O carte bogată în referințe culturale, *Grimus* este, în același timp, o aventură inițiată plină de personaje stranii și trăsnete, înzestrată cu farmecul basmelor clasice. La nivel formal, textul se prezintă ca un dialog neîntrerupt și adeseori ironic cu autori celebri și opere fundamentale ale literaturii universale, printre care se numără *Divina Comedie*, *Hamlet*, *Furtuna*, *Robinson Crusoe*, *Muntele vrăjtit*, dar și faimosul poem sufișt *Graul păsărilor*.

„*Grimus* este unul dintre acele romane despre care se spune că sînt prea bune pentru a fi descrise drept fantastice, deși înfățișează alte universuri, lumi paralele, creaturi fabuloase... O carte care merită citită și recitită: inteligentă, amuzantă, cu un mesaj profund și, mai presus de orice, de o valoare literară indiscutabilă.” (Los Angeles Times)

„O combinație de fantezie și basm, trecut și viitor, antic și contemporan... *Grimus* este o alternativă la existența pe care o cunoaștem și la societatea în care trăim, un roman cutremurător și emoționant.” (Financial Times)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

Radio Iași
Acasă în țara Meșterilor
în fiecare vineri,
de la 21.10

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

New Order

Ca și cum o moarte în familie e suficientă să te faci să apreciezi viața la adevărată-i consistență, cei trei componenți ai trupei Joy Division rămași după sinuciderea vocalistului Ian Curtis au răscut direcția muzicii lor aproape diametral. Scriu „aproape”, din două motive: 1) amprenta perioadei cît nu se numiseră New Order era mult prea apăsată și apăsătoare ca să fie ștersă peste noapte (nici peste două nopți, nici peste douăzeci de ani!); 2) nu erau (nu sînt!) doar trei muzicanți care vinează succesul și banii, ci trei artiști atenți la societatea în care le-a fost dat să trăiască. Educația elementară (numesc așa anii de punkănicie!) însușită pe „bancile” școlii de la Factory Records l-a scutit de prostia comună majorității trupelor de rock, pop, dance sau cine știe ce curent la modă. Nu s-au cramponat de trecut (fie el chiar spectaculos și cît se poate de novator), nu s-au pîlat nici pe șabloanele marketingului dictat de-o casă de discuri ori alta (cu mulți bani de investit-recuperat). Orice artist are (sau ar trebui să aibă) simțul epocii sale. Cîte unii sînt dotați cu geniu și au deseori un avans față de contemporani, și ei artiști din aceeași breaslă. Alții o spun, nu e: New Order au devansat categoric show-biz-ul, încă din anii '80, mai precis de la albumul *Power, Corruption & Lies*, care a însemnat depășirea traumei ce putea face din ei legume, amintiri, regrete...

S-a întimplat să văd videoclipul din 1988, *Blue Monday*, chiar în acel an. Pînă atunci, sunetul lor însemnase, pentru urechea mea condiționată, doar ceva ciudat. Nu eram foarte atent la experimente, nu mă pasionau noutățile, ba chiar mi se părea că trebuie să refuz „adevărul” topurilor. Asta din cauză că topurile exprimau mai degrabă degradarea calitativă a rockului, nu evoluția gustului public. Sau, ca să vorbesc în termeni

pretențioși, clasamentele făcute pe baza vânzărilor nu reflectau „mutația valorilor estetice”! Videoclipul New Order avea însă ceva ce m-a intrigat. Să precizez acum, după, uite, 20 de ani, ce anume, chiar că mi-e peste poate! Poate minimalismul compozițional, în ciuda abundenței detaliilor? Poate îmbinarea discretă a filmărilor pe fundal albastru cu desenele stil Miro, sau, mai degrabă, acuarulă de elev talentat? Poate acel cîine cu figură de actor distribuit în rolul unui echilibrist felinian? Poate, în fine, aerul pe care îl au cei patru componenți, de copii la joacă? Nu știu! Fapt e că respectivul clip mi-a rămas perfect întipărit în memorie, iar viziunile ulterioare n-au lămurit de ce.

Pînă recent, cînd am parcurs o colecție aproape completă a videoclipurilor făcute cu și pe muzică New Order. Prilejul editării acestei colecții pe DVD va fi fost dat, desigur, de albumul *Waiting For The Sirens' Call*, 2005. Aș putea face o analiză a „reflectării problemelor lumii contemporane” în muzica & videourile acestei trupe. Nu e cazul, oricine vede & ascultă n-are cum evita impactul unei situații deloc singulare.

Pentru că New Order nu e singura trupă rock dispusă la „atitudine” și implicare. Dar ei n-o fac explicit, nici nu tam-tam. Ba din contră, au decența elementară să pară doar muzicieni, nu militanți.

Iar ceea ce ține New Order înaintea tuturor acestor trupe care „iau atitudine” este plăcerea, chiar ceremonia de a cînta. Să culegi din underground furia și disperarea sârăcilor care muncesc fără prea multe întrebări; să umanizezi cu un gest simplu – udarea plantelor – habitatul de beton vid; să cauți totdeauna albastrul cerului deasupra aglomerării urbane sufocate de smog... Vă invit să vedeți videoclipul *Ceremony*. O fi inutil să punctez că o imagine din acest film se face coperta dvd-ului?

Cu Béla Siki despre maestrul său Dinu Lipatti (I)

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Nu știu unde se poate încadra vestea încetării transmisiilor postului de radio Europa Liberă, pe nou imaginatul talger al știrilor negato-pozitive și, la urma urmelor, nici nu are mare importanță. Muzica Senatului României, în care se propune în secolul al XXI-lea un învățămînt religios pe baza unei biblîi în versuri, are mai mult de a face cu Marius Chicoș Rostogan decît cu muzica adevărată. Anii petrecuți la microfonul Europei Libere mi-au oferit

de multe ori ocazia de a vă semnala muzica bună și unii din vectorii ei, mari artiști ai timpului nostru. Strîngînd material pentru emisiunile culturale ale Europei Libere am avut și privilegiul de a-i cunoaște și a mă bucura în diverse grade de prietenia unora dintre ei, de la Sergiu Celibidache sau Yehudi Menuhin la alte personalități mai puțin cunoscute în România, dar nu mai puțin interesante. Și mă gîndesc între alții la pianistul Béla Siki.

Cu Béla Siki, pianistul și profesorul american de origine maghiară, am făcut cunoștință direct în noiembrie 2001, la Trélex, un sat situat cam la jumătatea drumului între Lausanne și Geneva. Vroiam să-l cunosc pe unul din puținii elevi ai lui Dinu Lipatti, cel care cîntase la Festivalul de la Besançon, alături de Madeleine Lipatti, *Simfonia concertantă pentru două pian și orchestră*, în cadrul unui concert omagial organizat în 1951, cu participarea lui George Enescu, un an după moartea pianistului român.

Béla Siki se exprimase foarte frumos despre profesorul său atunci cînd scriese în volumul închinat lui Lipatti de cei care l-au cunoscut și admirat: „Cu acest respect al operei și această credință în adevăr Lipatti a creat o școală, în ciuda timpului relativ scurt pe care l-a putut dedica învățămîntului, o școală din care au dorit să facă parte un număr mare de tineri artiști. Am avut fericirea de a fi printre cei aleși; sarcina noastră este gravă și plină de responsabilități: să continuăm drumul trasat de maestrul nostru și să profesăm neostenit credința și adevărul pe care ni le-a lăsat ca moștenire. Amintirea sa să ne încurajeze pe tot parcursul drumului și să ne ajute să facem

să triumfe idealul pur și nobil pe care l-a gravat în memoriile noastre”.

Cuvintele sînt din inimă și ale unui discipol fidel al unui alt Lipatti decît el îndeobște cunoscut și venerat, ca pianist și compozitor. Tînar student al lui Ernő von Dohnányi, Béla Siki, la 19-20 de ani, în timpul războiului a fost recompensat de două ori cu premiul Liszt. Apoi, mi-a spus el, a trăit sfîrșitul războiului în Ungaria și a avut onoarea de a cînta în primul concert public după eliberarea țării, *Imperialul* de Beethoven. A plecat din Ungaria în Elveția în toamna lui 1947.

Cum l-a cunoscut pe Dinu Lipatti? „Tocmai, nu îl cunoscusem, nu știam nici măcar numele lui. Eram la Geneva și vroiam să plec la Lucerna fiindcă îl cunoșteam de Edwin Fischer, care m-a auzit cîntînd în timpul războiului. El mi-a spus: «oricînd veniți sînteți acceptat la mine». Dar, grație unui prieten am ajuns la Geneva. Eram la conservator pentru a vedea documente Liszt, cînd Lipatti, o prezență foarte impresionantă, un om scund, cu ochi foarte expresivi, a trecut pe acolo. Am întrebare cine este? Mi s-a răspuns: Cum? E Lipatti. Cine este Lipatti? Atunci vrei să-l ascuți? Și mi-a pus discuri. Am petrecut cîteva nopți și am decis să rămîn. Știam germana, dar nu știam franceza, nici o altă limbă. Odată decis, Lipatti m-a acceptat după o audiere. Am simțit imediat că era cu totul diferit de Dohnányi, fiindcă m-a întrebare dacă vreau să profit de ocazia de a cînta într-un concert privat și ce aș vrea să cînt. Îmi amintesc că am răspuns *Sonata Waldstein*, iar el m-a întrebare: «Ați cîntat-o deja?» Nu, dar mai am cinci săptămîni să o fac... Am văzut că făcusem un pas greșit. Mi-a spus: «eu nu zic că nu o puteți face, dar v-aș spune, în ce mă privește, că

lucrez la a patra *Baladă* de Chopin de doi ani și nu am cîntat-o încă în public». Simțeam cum mă înroșeam la față și inutil să mai spun că nu am cîntat *Waldstein*.”

Cum vi-l amintiți pe Lipatti, profesor? „E dificil să reconstitui o situație. Atunci cînd vorbești de un pedagog al pianului, în mod normal, îl situezi înțelegătoare a pianului, care utilizează o anumită tehnică a brațului, a mușchilor, pînă cînd totul este perfect fizic. Lipatti îmi amintea întotdeauna ce am citit despre Liszt. Liszt în master-class-urile lui faimoase, de la Weimar și Budapesta, nu a dat niciodată vreun sfat tehnic. Iar atunci cînd cineva îi cerea, el spunea: tehnica nu se învață, ea se creează din necesitățile voastre, prin propria activitate, nu prin a mea. Dacă vreți să învățați tehnica, eu nu o pot face, mergeți la conservator și învățați tehnica.”

Era în fond adevărat cu Dohnányi și de asemenea cu Lipatti. Nu pot spune că nu a dat sfaturi tehnice, avea nevoie să le dea, deoarece ajunseser la conservatorul din Geneva în 1943, nu erau mulți elevi străini în acel moment în Elveția, existau elvețieni foarte dotați și era foarte dificil, trebuiau ajutați. Nu avea la dispoziție mijloacele de a crea o tehnică. La Lipatti nu acesta a fost punctul forte, marea realizare. Marii profesori sînt cei care te inspiră, nu sînt simpli maștri. Și cu Dohnányi și cu Lipatti în ce mă privește te aflai într-o cu totul altă sferă decît a fizicului. Este greu să-i faci pe ceilalți să înțeleagă, marea public. În fond, atunci cînd predai arta, ea este obiectul studiului, nu tehnica de a atinge arta. Mulți dintre colegii mei vor spune că asta ține de amatorism. Nu e adevărat, a inspira, a da un țel artistic este mult mai important. Dacă au talent, elevii vor găsi mijloacele să o atingă...”

Cărăbușul merge ceas

DISPLAY

Diana SOARE

Vă povesteam data trecută despre Chris Conte, artistul fascinat de insecte, care le recompune cu migală din șuruburi și ace de compas, la granița dintre sculptură și robotică. Săptămîna aceasta – Mike Libby, creatorul unor piese uluitoare, bondari-cyborg și libelule automatizate.

Combinatie stranie între un entomolog și un ceasornicar, Mike Libby se consideră un artist multidisciplinar, pasionat deopotrivă de sculptură și desen. Indiferent de metodele și materialele pe care le alege pentru a se exprima, temele sale gravitează în jurul științei, naturii (sau, în fine, chiar „științelor naturii”), fantastului, istoriei universale și personale. „Correspondențe ilogice, dar puternice între real și ireal”, după cum recunoaște chiar el.

Absolvent al Rhode Island School of Design (specializarea Sculptură) în 1999, a primit apoi o bursă de creație la Vermont Studio Center și a expus, de-a lungul anilor, în Canada și Statele Unite. Alțeva i-a adus însă faima în întreaga lume: studioul Insect Lab (www.insect-labstudio.com/), creat în urmă cu opt ani, locul în care se produc minunile închise apoi sub un clopot de sticlă sau înrămate cu grijă. Aici, Mike Libby disecă minuțios bondari, tarantule, greieri sau fluturi, montându-le roțițe vechi de ceasornic și încremenindu-i pentru veșnicie. Ochiul curiosilor au astfel, pentru o clipă, senzația că descifrează mistere vechi, ascunse sub elitre.

„Insectele m-au fascinat întotdeauna, la fel ca și tehnologia creată de oameni”, mărturisește Libby. „Sau poate tocmai nevoia oamenilor de a inventa și de a folosi tehnologia mă intrigă...” – adaugă nehotărât. „Oricum, ceea ce mă interesează pe mine (și, recunosc, e o temă oarecum romantică) este să combin aceste două elemente atât de diferite în așa fel încât să se pună reciproc în evidență, atât din punct de vedere vizual, cât și conceptual.”

Povestea laboratorului de insecte

Confirmând ipoteza care susține că multe idei bune vin dintr-o întâmplare,

Mike Libby povestește că a găsit într-o zi un cărăbuș fascinant colorat – mort, dar intact. L-a păstrat pînă cînd a descoperit un ceas vechi, al cărui mecanism i-a amintit de mica zburătoare. „Mi s-a părut că acel cărăbuș seamănă cu un dispozitiv mecanic, ba chiar și funcționează precum unul, așa încît m-am gîndit să-l combin cu piese de ceas.” După ce a reușit să disecă insecta, o pensetă și puțin lipici au desăvîrșit miniaturala sculptură cibernetică.

De atunci, pasiunea s-a transformat într-o mică afacere pe Internet. Oricine poate comanda un exemplar, la prețuri care variază între 200 și 1.300 de dolari. Iar clienții nu lipsesc: colecționari de ceasuri, entomologi, oameni de știință, pasionați de SF, adepți ai esteticii steampunk sau, pur și simplu, indivizi care vor să facă un cadou original.

Libby le oferă potențialilor săi cumpărători nu doar „un galantar” virtual de unde își pot alege opera de artă, ci și atrăgătoare posibilitate de a comanda un exemplar din clasa și ordinul preferat. Fiecare exponat este unic, iar Mike Libby are nevoie de 10-50 de ore pentru a-l transforma într-o bijuterie cibernetică.

Piesele și le alege cu grijă și, ori-cît de ciudat ar părea, are furnizorii care îl aprovizionează cu insecte din Africa, Asia și

America de Sud. Așa are certitudinea că va primi cele mai bune exemplare, dar uneori folosește și cîte o libelulă ori viespe prînse de el. Cît despre ceasuri, nimic nu este inutilizabil, fiecare șurub minuscul, minutar sau roțiță dințată găsin-du-și rostul. „Folosesc uneori și anumite componente electrice din vechi plăci de circuite. Încerc să reciclez tehnologia «moartă»”, spune Libby.

Artistul a apărut pînă acum în „New York Times”, în „Playboy” și pe Discovery. Suficient cît să fie cool.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Afaceri autoimobiliare

Orice bărbat cu orientări sănătoase își iubește mașina. Pentru el, automobilul este femeia ideală. Cea mai importantă inovație în domeniu va fi mașina cu care se poate face sex, măcar normal. O inviți în garaj, două pahare și o sticlă de ulei 5W40, sub clar de lună, o speli pe spate cu buretele cu spumă... ea o să-și dea drumul la radio – ceva slow –, iar în momentul oportun îi bagi mina sub capotă și îi gidili ușor filtrul de polen. Să simți cum îi urcă relantiul la 1500. Dacă relația decurge bine în timp, ai putea să o ceri de nevastă. Numai să nu aibă calculatorul de bord mai deștept ca tine. Să nu-ți iuie în bord cu 3000 de km înainte de inspecția tehnică, precum o muier care îți reproșează că i-ai uitat ziua de naștere, sau să-ți semnalizeze că nu ți-ai pus centura. După cum îmi dau acum seama, există deja asemănări între femeie și mașină, însă în rău, nu în bine. Cum ar fi să te înșori cu o Logană și să afli că o să locuiești și Dacia 1300 (mă-sa) cu voi? Să nu-i pui zahăr în benzină?

Din păcate, și eu mă înscriu în categoria posesorilor de mașini mai deștepte decît posesorii. M-a anunțat grijulie că trebuie să-i fac revizia de nouăjdemii, treabă care includea inevitabil schimbul chitului de distribuție. Am pus pe hirtie costurile implicite și îmi dădea o sumă pe care nimeni nu ar fi avut chef să o plătească fără o minimă luptă. Așa că mi-am

strofocat creierii cum să fac o treabă românească și să păcălesc mașina nemțească. Un vecin al meu are o rabă de nouă tone, cu care cară lut și-i vinde fraierilor ca nișip, mai prost, dar mai ieftin. Știam că mă pot baza pe el, fiindcă și eu l-am ajutat să escrocheze babele de la parter cu termosistemul blocului, de le-a făcut datorii pe următorii cînșpe ani (măcar le-a dat un motiv serios să nu moară, mai ales că nepoții, temîndu-se că datoria va cădea pe ei, ca moștenitori, au început să le sufle și-n cur, numai să trăiască și să-și plătească ratele în bănci).

Vecinul m-a lovit cu raba drept în moalele capotei, spărgîndu-mi accidental și cutia de distribuție, lucru care trimitea costurile reparației în ograda societății de asigurări. Stăteam vreo săptămînă fără mașină, dar o reparam moca. Părea afacerea perfectă, pînă în momentul cînd am ajuns la service-ul auto. Foarte amabili domnii. Dar și foarte ocupați. Se face mașina, fără probleme, dar veniți peste o lună jumate, să vă programăm.

Am plătit fiecare zi de scurtare a așteptării. Șpagă la inginer, șpagă la mecanici, șpagă la revizii și iar la inginer. M-a costat cu un milion mai mult decît aș fi dat să schimb distribuția. Mașina a fost gata într-o lună. Auto străină, treabă românească. *Să mîncîcă și gura lor ceva...*

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214.111, fax: 0232/214.111

Colectiv editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor șef: George Onofrei

Redactor șef adjuncți: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeș, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Ceseranu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vici.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskensy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michaelov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias. Caricatură: Lucian Amarii (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/252294

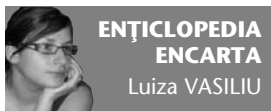
Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipeț din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiții din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipeț.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILII

Rememorarea e o călătorie fără destinație

FILM

Iulia BLAGA

Tren

Ențiclopedia are lipsuri infinite, ireparabile, neștiute. Dar are și unele mai puțin catastrofale – niște goluri blajine, dintre care face parte și cel feroviar (a se umple fără întârzieri). N-am scris până acum despre trenuri pentru că am mers mereu cu ele, pentru că am visat îngoasant, și continuu să visez, că pierd un tren foarte important, pentru că, în fine, sînt în așteptarea unei cărți minunate despre trenuri, a unui roman-fluviu cu personaje care povestesc despre viațile lor între două gări și care se-nrăgostesc fulgerător, rid și dorm cu o poftă invers proporțională cu numărul de stații rămase pînă la destinație. Dacă aș fi avut răbdare, aș fi scris, desigur, rubrica perfectă: Ențiclopedia ar fi vorbit despre frumusețea călătoriilor cu trenul, despre gelozii și otrăvirile cu mercur ale doamnei V. din Constanța, muzicile de drum și jocul de-a informațiile false date pensionarelor curioase și, poate, mai ales despre *Calea Șerpelui* citită demult într-un București-lași plin de ceață și frisoane. Dar m-am grăbit și-am stricat tot. Adică urmează să stric. Pe scurt: cui i se face dor de țară, îi recomand să ia acceleratul Timișoara-lași, clasa a doua (sau întâi, e tot aia), cu urcare de oriunde, neapărat seara sau noaptea. Acolo, în trenul de care vorbesc, am găsit de toate: mirosuri tari, maniere brutale, thriller, mitocănie, răutate și șmechereală.

Pîndeam răsăritul încă de pe la miezul nopții, cînd, neputînd să închid un ochi în compartimentul lipicios, priveam o cale lactee cît o risipă și-mi doream caravane, „cămile înraite, cu picioarele umflate, nărvășe, /Întîlnindu-se în zăpada topită”, exact ca-n *Drumul magilor* al lui T.S. Eliot. Dimineața, după o oră întârziere adăugată la cele opt și ceva, înainte să ajungem, prietena mea a constatat că i se furase (cam între Suceava și Iași) un geamantan plin de cursuri și cărți, lăsat în spațiul special pentru bagaje de la capătul vagonului. Pînă la urmă, orice drum, oricît de teribil ar fi, merită să-i supraviețuiești dacă la capăt te-asteapță, așa cum m-au așteptat pe mine, un frate de 9 ani („Ghici cum se cheamă fabrica unde stau luizele? Luizărie!”) și-un pui de pisică, jumate bufniță-jumate verușică (adică un fel de „pisiță”).

Acum cîțiva ani am aflat de pe Internet de un autor american, pe nume André Aciman (înainte de a se traduce în română cartea sa, *Out of Egypt*). Am aflat că scria despre memorie, amintiri și despre cum rememorarea se încurcă în picioarele prezentului și-l modelează, la fel cum și trecutul e modelabil în permanență. Avea cronici foarte bune. Un prieten din America mi-a trimis o carte de-a lui, *False Papers. Essays on Exile and Memory*.

N-am putut-o citi de cum am primit-o (așa cum nu-ți vine să intri în mare de cum ajungi pe plajă, după un an în care ai tînjit), dar m-am uitat din cînd în cînd la copertă. O fotografie făcută de Andre Kertesz în Martinica, la data de 1 ianuarie 1972. Un nou an. Silueta unui om, un bărbat, în spatele unui geam mat de sticlă. Cealaltă jumătate a fotografiei – marea, pe o foarte mică porțiune, restul fiind ocupată de cer și de o porțiune a balustradei. O poză alb-negru, tăiată geometric, dar plină de nostalgie, mai ales de cele în avans, după lucrurile care stau să vină.

Am citit doar uneori din carte, prea îmi plăcea și nu puteam intra în ea oricum și oricînd. Autorul s-a născut la Alexandria, în Egipt, într-o familie cu rădăcini evreiești. A plecat cu familia în exil mai tîrziu în Italia, pe urmă în Franța, și locuiește acum la New York, unde predă literatură comparată, fiind socotit unul dintre cei mai buni specialiști în Proust. Aciman scrie ca să-și regăsească trecutul. El călătorește (fizic) într-un loc pentru a descoperi un alt timp și, de multe ori, și un alt loc. Scrisul e doar o modalitate, o călătorie în sine, în cursul căreia destinațiile iau una locul celeilalte. El regăsește New York-ul în Alexandria; Parisul, Roma și Alexandria la New York, într-o singură piață. Își amintește de Egipt pe Coasta de Azur, cînd adulmecă marea prin crăpătura oblonului. Povesteste despre cum pitează Monet marea, pe care abia o schitează, printr-o dungă aparent îndepărtată. Are unele dintre cele mai frumoase pasaje despre mare pe care le-am citit pînă acum. Scriind, creează o lume foarte mobilă, în care trecutul, prezentul

și viitorul trăiesc la un loc, în care New York și Alexandria sînt același lucru, unde orice peisaj, oricît de banal, e traversat în permanență de un flux mental bogat, logic în curgerea lui aleatorie. *False Papers* nu mi-a fixat doar imaginea unui oraș pe care vreau să apuc să-l văd pînă mor, dar mi-a recalibrat structura călătoriilor (așa cum a făcut-o mai de mult Italo Calvino, care spunea că oamenii călătoresc pentru a descoperi locuri pe care le știu deja). De cîte ori am călătorit de atunci încoace am avut cumva sub piele cartea lui Aciman, la fel cum cartea în sine a devenit în timp o destinație. Cîțiva ani m-am tot uitat la ea pe raft, bucurîndu-mă că o am, dar fără să simt nevoia să reintru în ea, pentru că nu venise timpul. Grație memoriei mele slabe (dar, mai ales, cărții), cînd am recitit-o am descoperit-o schimbată. Bucățile pe care le recunoșteam aveau doar un aer cunoscut, altcînd era necesar ca să le simt familiare și totuși noi. Într-un elan juvenil, am găsit o adresă a lui Aciman pe net și i-am scris. Mi-a răspuns a doua zi. Mi s-a părut foarte civilizată din partea lui. A scris și frumos, și destul de mult. Jos pălăria! Mi-a recomandat *Lavender*, pe care o consideră cea mai bună carte pe care a scris-o pînă în prezent.

Fiecare om are Alexandria lui

Acum am terminat din nou *False Papers*. Mă uit la copertă. Am impresia în continuare că lucrurile care nu ni s-au întîmplat nu ni s-au întîmplat cu un scop, dar, deși îmi scapă în continuare scopul, parcă îl văd mai clar. Aciman scrie că dacă nu

putem da drumul lucrurilor din trecut e semn că nu știm să le primim atunci cînd vin, dar fraza e strecurată către sfîrșitul cărții, înecat în text, nu e nici-decum o concluzie, ci doar o bănuială niciodată dusă pînă la capăt. Căci dacă ar fi dusă, probabil că Aciman și-ar pierde obiectul scrișului. Pe undeva, sînt sigură că toate cărțile sale tratează despre același

lucru și folosesc același material (biografic). Nu mi se pare o problemă. Cînd a răspuns, Andre Aciman mi-a spus printre altele că fiecare om are Alexandria lui, un loc mic pe care îl caută toată viața, regăsindu-l într-o mică de locuri. Alexandru Macedon avea mai multe Alexandrii, e drept, dar le-a ars repede, imediat ce le-a construit. (Am văzut recent la televizor filmul lui Oliver Stone.) Pentru noi, aștialaltă, Alexandria (sau putem să-i spunem cum vrem, Mizil sau Faurei) se construiește pe ecranul din spatele minții. Am căutat pe net fotografiile cu Alexandria. Am găsit unele vechi, nemaipomenite, dintr-o epocă cu mult dinainte de a se naște Aciman. Dar citindu-i cartea și s-ar părea firesc s-o fi cunoscut și pe asta.

Alexandria. El Attarine Mosque.

Autobuzul

Am găsit în calculator o poveste despre autobuzul din comuna mea de baștină, pe care am scris-o acum mai bine de zece ani, în studenție. O reiau pentru că-și are hazul ei (ok, și pentru că mă pregătesc de concediu și n-am inspirație la scris), la atîta amar de vreme, cu atît mai mult că fondul problemei a rămas cam același (doar că uneori, în loc de manele la casetofon, există un DVD cu manele):

Neîndoielnic, diligența din Vestul Sălbatic a fost, la vremea ei, mai promptă decât autobuzul cu care vin eu la

oraș. Acesta trece dimineața în drum spre un sat vecin. Apoi se întoarce. Chestia e că nimeni nu știe cu exactitate cînd. Bineînțeles, există o oră de referință, dar nu-mi amintesc să se fi respectat decît o singură dată, cînd eu am întîrziat cinci minute.

Dar în ziua aceea am fost lăsat în pace. Autobuzul n-a mai luat foc și n-a întîrziat nici măcar o oră întreagă. În schimb, a sosit foarte aglomerat. Trebuia să ajung în oraș, așa că m-am înghesușit din răspuțeri ca să nu fiu printre cei rămași în stație. Am reușit, spre bucuria mea. Bucurie de scurtă durată. Îmi închipuim că mă aflăm într-un marfar care se îndreaptă spre un lagăr de concentrare.

Desigur, comparația ar putea fi deplasată. În marfar n-ai plăti bilet, n-ar exista găini și babe care să-ți interzică deschiderea ferestrei (ce conțea căldura de patruzeci de grade?! Trage curentu!). Apoi n-ai asculta muzică. Deși aș fi avut destule motive de nemulțumire (stăteam într-un picior, cu un cot înfipit în stomac, scăpasem bagajul din mînă, mirosea a benzină și a transpirație), mă înnebunea asonanța din refrenul unui cîntec pe care-l asculta șoferul: „Am îmbătrînit de tot/Nu-mi mai ia pistolu' foc...”

Pe la jumătatea drumului, cineva mi-a șoptit la ureche să transmit mai departe, pînă la șofer, că o doamnă vrea să

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

facă pipi. Șoferul a oprit în mijlocul cîmpului. Cit vedea cu ochii, cîmpie netedă, nici măcar un tufiș. Cei din față au coborît pentru a lăsa cale liberă distinsei doamne. Doamna a mulțumit civilizată și s-a dus la vreo douăzeci de metri mai încolo, să-și vadă de treabă.

La urcare, am crezut că am rămas ultimul și am tras cu putere ușa de la autobuz. Mă înșelam. În clipa următoare am aflat că afară mai era o persoană căreia îi prinsesem degetele în ușa.

Omul – o mătăhală de om! – a reușit să mă sperie. Dacă m-ar fi înjurat, i-aș fi întors-o pe loc, dar nu, mătăhala a tăcut cîteva clipe cugetînd cu degetele îndurerate în gură, apoi mi-a rostit printre dinți: „Nu știu ce-ți fac la coborîre!”... Însă, pînă la coborîre, domnul s-a îmblînzit, sorbind din priviri sîmul unei femei care-și alăpta copilul. Pentru orice eventualitate, mi-am pregătit bagajul și, chiar cînd s-a oprit autobuzul în autogară, am rupt-o la fugă.